

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Civilinės teisės ir civilinio proceso katedra**

Astos Gedzevičiūtės,
V kurso, komercinės teisės
studijų atšakos studentės

Magistro darbas

**Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 106 straipsnio ir
konkurencijos taisyklių ribos**

**The delimitations between the action of the Article 106 of the Treaty on the functioning
of the European Union and the competition rules**

Vadovas: lekt. Marius Juonys

Recenzentas: lekt. Šarūnas Keserauskas

Vilnius 2011

Turinys:

Ižanga.....	3
1. Konkurencijos taisyklės.....	5
2. 106 straipsnio 1 dalis.....	8
2.2 Valstybės įmonės.....	12
2.3 Teisės.....	13
2.4 Priemonės.....	17
2.5 Neigiama įtaka tarp valstybių narių.....	19
3. 106 straipsnio 1 dalies veikimas dėl 102 straipsnyje numatytų konkurencijos pažeidimų.....	20
4. 106 straipsnio 1 dalies veikimas dėl 101 straipsnyje numatytų konkurencijos pažeidimų.....	25
5. Europos Sąjungos Sutarties 4 straipsnio 3 dalis.....	27
6. 106 straipsnio 2 dalies numatytos išimties taikymas.....	30
7. Bendras ekonominis interesas.....	36
8. Monopolija.....	40
9. Valstybės pagalba.....	44
10. 106 straipsnio veikimas Lietuvoje.....	48
Išvados.....	50
Literatūros sąrašas.....	52

Ižanga

Europos sąjungos konkurencijos sistemoje Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau Sutarties) 106 straipsnis užima reikšmingą vietą, nes šio straipsnio nuostatų pagrindais už konkurencijos taisyklių nesilaikymą ir dėlto sudarytą laisvos konkurencijos vidaus rinkoje ribojimą atsakomybė gali atsirasti pačiai valstybei narei. Be to svarbu pastebėti, kad paskutiniaisiais metais Europos Sąjungos komisija šiuo straipsniu naudojosi didinti konkurencingumą tarp valstybių narių atskiruose rinkos sektoriuose

Didėjant 106 straipsnio veikimo sričiai ir prasmei svarbu nustatyti, kokia apimtimi ir kaip šio straipsnio veikimas gali įtakoti konkurencijos taisykles, kurios istoriškai dažniausiai neveikdavo tais atvejais kaip rinkoje dalyvaudavo suverenias teises turinti valstybė.

Darbo tema aktuali, nes 106 straipsnio vis platesnis taikymas Europos Sąjungos konkurencijos teisėje reikšmingas Lietuvai kaip valstybei narei, kuri taip pat įpareigota šio straipsnio pagrindais nepažeisti konkurencijos taisyklių, o šios pareigos tikslaus reglamentavimo nacionalinėje teisėje nėra.

Lietuvių autorių darbuose apie 106 straipsnio veikimo konkurencijos taisyklių atžvilgiu ypatumus nėra rašyta, todėl magistrinis darbas yra originalus.

Pagrindinis darbo objektas – nustatyti kada ir kokiomis sąlygomis 106 straipsnio veikimas sutampa ir kada išsiskiria su konkurencijos taisyklių veikimu.

Temoje kaip autoritetingais konkurencijos teisės srityje remtasi Richard Whish, bendrais Ernst-Joachim Mestmäcker ir Heike Schweitzer bei Alison Jones ir Brenda Sufrin darbais, naudoti pagrindiniai ar mažiau žinomi Europos Teisingumo Teismo sprendimai dažnai aiškumo sumetimais nurodant reikšmingas bylos aplinkybes.

Darbe daugiausiai naudojamosi analitiniu ir sisteminiu metodais, dėl argumentų aiškumo gali būti pateikta pavyzdžių.

Manau, kad atskiriant konkurencijos taisyklių ir 106 straipsnio veikimo ribas būtina atsakyti, kokiais atvejais konkurencijos taisyklių ir 106 straipsnio veikimas gali sutapti, kada 106 straipsnyje numatyta išimtis panaikina konkurencijos taisyklės veikimą ir kada gali veikti konkurencijos taisyklė atskirai nuo 106 straipsnio bei kada 106 straipsnis gali veikti be konkurencijos taisyklių.

Taip pat darbe siekiama nustatyti kokiuose straipsniuose gali būti įtvirtintos konkurencijos taisyklės, kurios galės veikti kartu su 106 straipsniu bei kokie 106 straipsnio

taikymo sąlygų ypatumai. Nustatoma kada ir kokiems kriterijams esant gali būti taikoma 106 straipsnio 2 dalies išimtis bei koks 106 straipsnio ir Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalies ir 106 straipsnio Sutarties 37 straipsnio santykis. Be to aiškinamasi ar 106 straipsnio veikimas galimas Lietuvoje.

1. Konkurencijos taisyklės

Konkurencijos taisyklės, numatytos Sutartyje, nėra taikomos tik privatiems ūkio subjektams. Valstybės įmonės, kurioms suteiktos specialios arba išimtinės teisės, ar bendros ekonominės svarbos paslaugas teikiančios įmonės, kaip ir monopolinės, pajamų gaunančios įmonės, taip pat turi pareigą laikytis tų pačių taisyklių ir veikti nepažeidžiant laisvos rinkos principų. Tai pagrindinė taisyklė, kuri ir yra įtvirtinta 106.

Europos Teisingumo Teismo nuomone 106 straipsnio 1 dalis turi būti interpretuojama kaip skirta užtikrinti, kad valstybės narės nesinaudotų tokiomis įmonėmis tam, kad išvengtų kitų tiesiogiai joms skirtų Sutarties taisyklių, įpareigodamos ar skatindamos tas įmones veikti tokiu būdu, kad jų elgesys galėtų būti laikomas pažeidžiantis Sutarties taisykles, jei būtų atliekamas pačių valstybių narių¹.

Šitame straipsnyje numatyta atsakomybė valstybėms narėms, nes atitinkamai priešingai konkurencijai negali elgtis ir valstybė narė, ir įmonė, kuriai suteiktos išimtinės ar specialiosios teisės².

Tačiau dėl šių įmonių veiklos svarbumo ir pobūdžio yra numatyta išimtis leidžianti tam tikrais atvejais konkurencijos taisyklių ir netaikyti. Riba tarp konkurencijos nuostatų veikimo ar neveikimo priklauso, ar galimas išimties, numatytos 106 straipsnio 2 dalyje, taikymas.

Kadangi 106 straipsnio nuostatos numato valstybės narės įsipareigojimus Europos Sąjungos atžvilgiu ir dėl tokių įsipareigojimų nevykdymo atsirandančią atsakomybę pačiai valstybei narei šio straipsnio veikimo negali įtakoti konkurencijos taisyklės taikomos ne Europos Sąjungos mastu ir nesančios pirminėje Europos Sąjungos teisėje. Tokia išvada galima, nes kiekviena valstybė turi suverenias teises nusistatyti konkurencijos taisykles esančias nacionaliniame lygmenyje, o 106 straipsnio veikimas galimas tik dėl valstybių narių įsipareigojimų neriboti Europos Sąjungos vidaus rinkos konkurencijos.

Pačioje straipsnio formuluotėje numatoma, kad konkurencijos taisyklės – tai taisyklės numatytos Sutartyse. Galima išvada, kad 106 straipsnio nuostatos gali būti taikomos dėl konkurencijos taisyklių įtvirtintų 101, 102 ir 107 straipsnyje. Pagrindinė ES institucija atsakinga už Sutarties 106 straipsnio nuostatų taikymą ir vykdymą yra ES komisija.

¹ Byla C-157/94 Europos Bendrijų Komisija v Nyderlandų Karalystę [1997] ECR I-05699, pastr. 30

² Byla C-320/91 Baudžiamoji byla prieš Paul Corbeau [1993] ECR I-2533, pastr. 12

Konkurencijos taisyklių veikimas priklauso ir nuo rinkos sektoriaus. Jei šiuose sektoriuose pažeidžiamos Sutarties taisyklės valstybės ar specialias ar išimtinės teises turinčių įmonių veiksmais gali būti taikomas 106 straipsnis jei bus pažeistos kitos sutartyse numatytos taisyklės (laisvės).

Tiek 106, tiek išvardintų konkurencijos taisyklių veikimas nėra galimas, kai tam tikras rinkos sektorius negali būti priskiriamas Europos Sąjungos kompetencijai.

Kadangi 106 straipsnio nuostatomis numatomas valstybės įsipareigojimas nepažeisti Sutarčių taisyklių per specifinius rinkos subjektus – valstybines ir atitinkamas teises turinčias įmones – šis straipsnis praktiškai dažniausiai veikia sektoriuose, kurie valstybei dėl ekonominių ar kitų priežasčių yra svarbūs ir todėl valstybės narės suinteresuotos juos kontroliuoti savo nuožiūra. Tačiau Europos Sąjungos teisėje plėtojama tam tikra konkurencijos politikos sritis – liberalizavimas.

Liberalizavimas skirtas valstybinių komunalinių paslaugų teikimą įtraukti į vieną bendrą rinką, kai atitinkamai tarp valstybių narių veikia ir konkurencijos taisyklės. Už liberalizavimo sritį atsakinga Komisija sektoriuose, kuriuose anksčiau veikė tik nacionalinės valstybių narių taisyklės, priimdama Europos Sąjungos direktyvas, šiuose sektoriuose nustato konkurencijos taisyklių veikimą atitinkama apimtimi.

Jei konkurencijos taisyklės netaikomos sektoriuje nereiškia, kad 106 straipsnis negalės veikti nes jis nepriskiriamas tikrai konkurencijos pažeidimų, bet jei konkurencijos taisyklės veikia kartu su 106 nuostatomis konkrečiame sektoriuje turi būti nustatyta, kad tame sektoriuje konkurencijos pažeidimai būtų negalimi Europos Sąjungos mastu.

Svarbu pastebėti, kad konkurencijos taisyklė galės veikti kartu su 106 straipsniu tik tada, kai bus nustatyti visi jos taikymui reikalingi kriterijai. Tai yra kad įmonė savo ekonomine veikla riboja konkurenciją rinkoje, kai toks ribojimas uždraustas 101, 102 ar valstybės pagalbą reguliuojančiuose straipsniuose ir toks rinkos ribojimas daro poveikį prekybai tarp valstybių narių. Be to lygiai taip pat gali reikėti apsibrėžti prekės ir geografinę rinkas nepriklausomai ar 106 straipsnis galės veikti ar ne.

Taip pat konkurencijos taisyklė negalės veikti, kai jai bus galima pritaikyti Europos Sąjungos Sutartyse numatytas išimtis, todėl kiekvienu atveju reikia nustatyti ar konkurencijos taisyklių atžvilgiu negalioja išimtis, ar konkurencijos pažeidimo negali būti dėl mažareikšmiškumo.

Galima išvada, kad atskiriant konkurencijos taisyklių ir 106 straipsnio veikimo ribas būtina atsakyti kokiais atvejais konkurencijos taisyklių ir 106 straipsnio veikimas gali sutapti,

kada 106 panaikina konkurencijos taisyklės veikimą ir kada gali veikti konkurencijos taisyklė atskirai nuo 106 straipsnio ir kada 106 straipsnis gali veikti be konkurencijos taisyklių.

2. 106 straipsnio 1 dalis

106 straipsnio nuostatos nėra taikomos vien tikrai Europos Sąjungos konkurencijos teisės srityje. Valstybėms narėms šiame straipsnyje numatyta pareiga nepažeisti Europos Sąjungos Sutartyse esančių taisyklių, kurios nebūtinai turi būti skirtos užtikrinti laisvą ir sąžiningą konkurenciją Europos Sąjungos rinkoje. Todėl pirmiausia riba tarp konkurencijos taisyklių ir 106 straipsnio nuostatų taikymo priklauso ar konkurencijos taisyklė buvo pažeista.

106 straipsnio 1 dalis Europos Teisingumo Teismo sprendimuose buvo taikoma ir dėl:

- i.) Įsisteigimo laisvės 49 straipsnio pagrindais – pvz. byloje ASM Brescia SpA prieš Comune di Rodengo Saiano Europos Teisingumo Teismas nusprendė, kad „pagal EB 86 straipsnio 1 dalį valstybėms narėms, kiek tai susiję su valstybės įmonėmis bei įmonėmis, kurioms valstybės narės suteikia specialių arba išimtinių teisių, draudžiama palikti galioti nacionalinės teisės aktus, prieštaraujančius EB 43 (dabar 49 straipsnis) ir 49 (dabar 56 straipsnis) straipsniams“³.
- ii.) Paslaugų laisvės 56 straipsnio pagrindais – pvz. ta pati ASM Brescia SpA prieš Comune di Rodengo Saiano byla.
- iii.) Laisvo darbuotojų judėjimo 45 straipsnio pagrindais – pvz. sprendime *Merci convenzionali porto di Genova SpA v Siderurgica Gabrielli SpA* ⁴
- iv.) Laisvo prekių judėjimo 34 straipsnio pagrindais – pvz. sprendime *RTT v GB-Inno-BM SA* ⁵
- v.) Nediskriminavimo dėl pilietybės 18 straipsnio pagrindais – pvz. „dėl diskriminacijos užimti pareigas 106 straipsnyje numatytų įmonių organuose“⁶

2.1 Įmonės

³ Byla C-347/06 *ASM Brescia SpA v Comune di Rodengo Saiano* [2008] OL C 223, p. 7

⁴ Byla C-179/90 *Merci convenzionali porto di Genova SpA v Siderurgica Gabrielli SpA*. [1991] I-05889

⁵ Byla C-18/88 *RTT v GB-Inno-BM SA* [1991] ECR I-05941

⁶ Mestmäcker E., Schweitzer H. *Europäisches Wettbewerbsrecht*. München : C.H. Beck, 2004, p.

Konkurencijos taisyklių taikymas priklauso, ar ūkio subjektai gali būti laikomi konkurentais. Konkuruoti 106 straipsnio prasme gali valstybės įmonės, kurioms suteiktos specialios arba išimtinės teisės, ar bendros ekonominės svarbos paslaugas teikiančios įmonės, kaip ir monopolinės, pajamų gaunančios įmonės. Tačiau pačiose Europos Sąjungos Sutartyse nėra apibrėžta, nei kokie konkrečiai ūkio subjektai patektų į minėto straipsnio taikymo sritį, nei kas yra laikoma įmone Europos Sąjungos konkurencijos teisės (ar Europos Sąjungos bendrosios teisės) prasme.

Nesant sąvokų sutartyse, atitinkamai, savo sprendimais įmonės sampratą suformavo Europos Teisingumo Teismas. Ši įmonės samprata „turi tokią pat reikšmę ir 81 straipsnio, ir 82 straipsnio prasme“⁷, todėl reikšminga taikant 106 straipsnį, nes šios nuostatos taikomos, kai yra konkurencijos taisyklių pažeidimas.

Sprendžiant, ar rinkos subjektas gali būti laikomas įmone Europos Sąjungos konkurencijos teisėje, svarbiausia nustatyti ar jis vykdo ekonominę veiklą. Tokio požiūrio laikosi tiek Europos Sąjungos komisija, tiek Europos Teisingumo Teismas⁸. Ekonominė įmonės veikla ne vienoje savo byloje Europos Teisingumo Teismas laiko paslaugų ar prekių teikimą rinkoje⁹.

Jei pripažįstama, kad vykdoma ekonominė veikla, kiti įmonės ypatumai kaip statusas, finansavimo pobūdis, pelno siekimas ar paslaugų atlyginamumas gali būti laikomi neesminiais ir ūkio subjektas gali būti laikomas konkuruojančia įmone.

Pavyzdžiui, byloje Albany International BV (toliau – Albany) v Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie buvo konstatuota, kad „fakto, jog fondas nesiekia pelno, [...] nepakanka, kad fondas netektų įmonės statuso Sutarties konkurencijos taisyklių prasme“¹⁰. O byloje Ministero dell'Economia e delle Finanze v Cassa di Risparmio di Firenze SpA ir kiti¹¹ buvo nuspręsta, kad subjektas taip pat gali užsiimti neekonomine veikla, veikdamas kaip labdaros fondas, ir tuo pačiu metu konkuruoti su kitais vykdytojais dėl kitos savo veiklos dalies, vykdydamas finansines ir nekilnojamojo turto operacijas, net ir kai nesiekia pelno.

⁷ Jones A., Sufrin B. EC competition law: text, cases, and materials. Oxford : Oxford University Press, 2008, p. 107

⁸ KOM(2007) 724 galutinis, p. 5; byla C-40/90 Klaus Höfner ir Fritz Elser v Macrotron GmbH [1991] ECR I-01979

⁹ Byla C-475/99 Firma Ambulanz Glöckner v Landkreis Südwestpfalz [2001] ECR I-08089; byla C-40/90 Klaus Höfner ir Fritz Elser v Macrotron GmbH [1991] ECR I-01979

¹⁰ Byla C-67/96 Albany v Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie [1999] ECR I-5751, pastr. 85

¹¹ Byla C-222/04 Ministero dell'Economia e delle Finanze v Cassa di Risparmio di Firenze SpA, Fondazione Cassa di Risparmio di San Miniato and Cassa di Risparmio di San Miniato SpA [2006] ECR I-00289

Byloje Höfner and Elser v Macrotron GmbH Europos Teisingumo Teismas konstatavo, kad „konkurencinės teisės kontekste įmonės sąvoka apima bet kokį ekonomine veikla užsiimančią subjektą, nepriklausomai nuo to subjekto statuso ar finansavimo būdo“¹². O Europos Sąjungos Komisija įmone, Europos Sąjungos konkurencijos teisės prasme, pataria laikyti tiek viešąją, tiek privačiąją įmonę, tiek įmonių asociaciją arba iš dalies valstybės valdomą įmonę¹³.

Europos Sąjungos konkurencijos teisės kontekste įmone gali būti laikomas ir ekonomine veikla užsiimantis individualus asmuo, jei tik jis neveikia kaip darbuotojas ar vartotojas¹⁴

Kaip pavyzdį būtų galima paminėti bylą Wolfgang Heiser v Finanzamt Innsbruck, kurioje Europos Teisingumo Teismo sprendimas dėl valstybės pagalbos taisyklių galimo pažeidimo pagal 106 straipsnio 2 dalies (tada 90 straipsnio 2 dalies) ir 107 (tada 91) straipsnio nuostatas nustatė, kad „gydytojas stomatologas, būtent W. Heiser, turi būti traktuojamas kaip įmonė minėtos nuostatos prasme [kalbama apie 90 straipsnio 2 dalį], jei tik jis, kaip nepriklausomas ūkio subjektas, teikia paslaugas rinkoje, šiuo atveju – dantų gydymo paslaugų rinkoje“¹⁵

Nustatant konkurencijos taisyklių ir 106 straipsnio veikimo ribas svarbu pastebėti, kad fizinio asmens prilyginimas įmonei vargu ar reikšmingas taikant 106 straipsnio nuostatas, kadangi specialių ar net išimtinių įgaliojimų suteikimas dažniausiai sietinas su tam tikru rinkos sektoriumi ir reikalauja didelių įmonės pajėgumų.

Vis dėlto pagal Europos Sąjungos konkurencijos teisę, ekonominę veiklą vykdančias asmuo gali būti prilyginamas įmonei ir tokia savo ekonomine veikla apriboti konkurenciją Europos Sąjungos vidaus rinkoje, todėl išlieka galimybė, kad individualaus asmens ekonominės veiklos įtakotas konkurencijos pažeidimas gali patekti į 106 straipsnio veikimo sritį.

Dar viena subjektų grupė, kurių veiklai pritaikyti tiek konkurencijos taisyklės, tiek 106 straipsnio nuostatas gali būti problematiška – tai tam tikrų profesijų atstovai, kaip advokatai, architektai, finansininkai, gydytojai ir etc. Šie subjektai ar jų asociacijos gali veikti su valstybės jiems suteiktais specialiais įgaliojimais ir todėl gali patekti į 106 straipsnio veikimo ribas, be to, savo veiksmais pažeisti konkurencijos taisykles. Jų priskyrimas prie įmonių

¹² C-40/90 Klaus Höfner ir Fritz Elser v Macrotron GmbH [1991] ECR I-01979 pastr. 21

¹³ KOM(2007) 724 galutinis, p. 5

¹⁴ Whish Richard. Competition Law. New York : Oxford University Press, 2009, p. 85

¹⁵ C-172/03 pastraipa 26 taip pat svarbu paminėti, kad minėtas stomatologas vykdė individualią veiklą.

sudėtingas dėl dažniausiai valstybinio jų veiklos reglamentavimo, kai dažnai šių subjektų veiksmai priklauso nuo valstybės institucijų numatytų įpareigojimų.

Tačiau Europos Teisingumo Teismo sprendime J. C. J. Wouters, J. W. Savelbergh ir Price Waterhouse Belastingadviseurs BV prieš Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten sprendžiant, ar advokatai gali būti laikomi įmone Europos Sąjungos konkurencijos teisės prasme, buvo konstatuota, kad, kadangi advokatai atlygintinai siūlo teisinės pagalbos paslaugas, apimančias teisinių išvadų, sutarčių ir kitų dokumentų rengimą bei atstovavimą ir interesų gynimą teismuose; be to, jie prisiima su veiklos vykdymu susijusią finansinę riziką, nes išlaidų ir pajamų neatitikimo atveju jie patys turi padengti skirtumą, juos reikia laikyti įmonėmis Sutarties 85, 86 ir 90 straipsnių prasme¹⁶

Tokią Europos Teisingumo Teismo ir Komisijos poziciją, dėl subjektų laikymo įmonėmis, galima vertinti kaip plečiamąją t. y. neturinčią specialių ribojančių kriterijų, užtenka, kad subjektas vykdytų ekonominę veiklą. Dėl tokio funkcinio požiūrio subjekto veikla kiekvienu atveju turi būti vertinama atskirai.

Konkurencijos taisyklės nebus taikomos įmonėms, kurios nevykdo ekonominės veiklos. Viena iš įmone nelaikomų subjektų grupių yra viešosios valdžios subjektai, vykduojantys jiems pavestas funkcijas.

Pavyzdžiui, neekonominė veikla buvo pripažintas oro navigacijos saugos užtikrinimas ir gerinimas, kai tam tikras funkcijas vykdė Konvencija įkurta tarptautinė organizacija, Europos saugios oro navigacijos organizacija, Eurokontrolė, kai visa jos veikla, atsižvelgiant į jos pobūdį, tikslą ir jai taikomas taisykles, yra susijusi su prerogatyvų dėl oro erdvės kontrolės ir priežiūros, kurios paprastai priklauso viešajai valdžiai, įgyvendinimu¹⁷. Ši organizacija nebuvo laikoma įmone Europos Sąjungos konkurencijos teisės prasme ir todėl jos atžvilgiu negali veikti nei konkurencijos taisyklės, nei 106 straipsnio nuostatos.

Taip pat, įmonėmis nelaikomi ūkio subjektai, kurių veiklai būdingas solidarumas. Pavyzdžiui, solidarumo pagrindu įmone nebuvo laikomi sveikatos fondai ir organizacijos, užsiimančios viešos socialinės apsaugos sistemos valdymu byloje Christian Poucet v

¹⁶ C-309/99 J. C. J. Wouters, J. W. Savelbergh ir Price Waterhouse Belastingadviseurs BV v Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, dalyvaujant Raad van de Balies van de Europese Gemeenschap [2002] ECR I-01577, pastr. 48-49

¹⁷ C-364/92 SAT Fluggesellschaft mbH v Eurocontrol [1994] ECR I-00043, pastr. 27 ir 31

Assurances générales de France ir Caisse mutuelle régionale du Languedoc-Roussillon, kai šie subjektai vykdė išskirtinai socialinę veiklą ir buvo visiškai nesiekiantys pelno¹⁸.

Remiantis Europos Teisingumo Teismo praktika ir Komisijos gairėmis galima išvada, kad tai, jog ūkio subjektas nacionalinėje teisėje laikoma vieša įmone, ar apskritai neturi įmonės statuso, nereiškia, kad jis nebus pripažintas įmone Europos Sąjungos konkurencijos teisėje, jei subjektas vykdys komercinio pobūdžio veiklą, ir atvirkščiai, jei subjektas, nors ir privatus, atlieka viešosios valdžios funkcijas ar jo veiklai būdingas solidarumas jis nebus laikomas įmone ir negalės savo veikla pažeisti konkurencijos.

2.2 Valstybės įmonės

Šiame straipsnyje naudojama valstybės įmonės sąvoka buvo suformuota Europos Bendrijų Komisijos direktyvoje dėl finansinių santykių tarp valstybių narių ir valstybės įmonių skaidrumo ir dėl finansinio skaidrumo tam tikrose įmonėse¹⁹. Minėtoje direktyvoje numatyta, kad valstybės įmonė – tai bet kuri įmonė, kuriai valdžios institucijos tiesiogiai ar netiesiogiai gali daryti lemiamą įtaką dėl to, kad yra jos savininkės, dėl finansinio dalyvavimo įmonėje arba dėl to, kad tai numato įmonių veiklą reglamentuojančios taisyklės.

Taip pat direktyvoje preziuruojama, kad dominuojanti valdžios institucijų įtaka yra tada, kai minėtosios institucijos tiesiogiai arba netiesiogiai įmonėje:

- i.) turi didžiąją dalį įmonės pasirašyto kapitalo; arba
- ii.) kontroliuoja didžiąją dalį su įmonės išleistomis akcijomis susijusių balsų; arba
- iii.) gali paskirti daugiau kaip pusę įmonės administracijos, valdymo arba priežiūros tarnybos narių;

Dėl šios Komisijos suformuotos valstybės įmonės sąvokos (ir pačios direktyvos) į Europos Teisingumo teismą kreipėsi Prancūzija, Italija ir Didžioji Britanija²⁰. Valstybės narės teigė, kad Komisija peržengė savo kompetenciją, tačiau Europos Teisingumo Teismas tokius argumentus atmetė ir patvirtino komisijos pateiktus reikalavimus bei sąvokas, nes

¹⁸ Sąjungtos bylos C-159/91 ir C-160/91 Christian Poucet v Assurances générales de France ir Caisse mutuelle régionale du Languedoc-Roussillon [1993] ECR I-00637

¹⁹ OL 2006 L 318, p. 17

²⁰ Sąjungtos bylos 188/88 ir 190/88 Prancūzijos Respublika, Italijos Respublika ir Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė v Europos Bendrijų Komisiją [1982] ECR 2545

„priežastis, dėl kurios 90 straipsnio nuostatos buvo įtrauktos į Sutartį, yra būtent įtaka, kurią valdžios institucijos gali daryti valstybės įmonių komerciniams sprendimams; ši įtaka gali būti daroma arba finansinio dalyvavimo, arba taisyklių, reglamentuojančių įmonės valdymą, pagrindu.“²¹

Todėl įvertinant valstybės įmonės sąvoką Europos Sąjungos konkurencijos teisės atžvilgiu, galima sutikti, kad svarbiausia nustatyti ar valstybė gali reikšmingai įtakoti įmonės veiklą, o ne teisinis įmonės įforminimas valstybine²². Taigi nors valstybės narės sprendžia, ką laikyti valstybės įmone savo teritorijoje, jei konkurencijos taisyklė pažeidžiama ir toks pažeidimas turi neigiamą poveikį Europos Sąjungos prekybai, įmonė gali būti pripažinta valstybine ir jai gali būti pritaikyta 106 straipsnio 1 dalis, net jei ji nebuvo laikoma valstybės įmone valstybėje narėje. Ir taip praplečiamos valstybės narių atsakomybės ribos.

2.3 Teisės

Kita kategorija įmonių, kurios gali patekti į 106 straipsnio 1 dalies veikimo sritį, yra įmonės, kurioms patikėtos specialios ar išimtinės teisės.

Byloje *Pompes Funèbres des Régions Libérées S.A („PFRL“) v Mrs Corinne Bodson*²³ Europos Teisingumo Teismas taip pat pasisakė ir dėl suteiktų specialių ar išskirtinių teisių teritorinio masto. Šarlevilio-Mezjero mieste veikianti bendruomenė suteikė išskirtines laidotuvių organizavimo teises „PFRL“, bet toje pačioje teritorijoje (tame pačiame mieste) tokias pačias organizacines paslaugas pradėjo teikti ir Mrs Corinne Bodson. Kilus ginčui nacionalinis teismas kreipėsi į Europos Teisingumo Teismą, kuris nustatė, kad 106 straipsnyje įtvirtintos specialios ar išskirtinės teisės įmonėms gali būti suteikiamos ir regioniniu, ir provincijos, ir bendruomeniniu mastu.

Manoma, kad išimtinės įmonei suteikiamos teisės nėra tapačios specialioms įmonei suteikiamoms teisėms²⁴. Tokios pozicijos laikėsi ir Europos Teisingumo Teismas byloje *Prancūzija v Komisija*²⁵.

Specialiosios teisės – tai teisės, valstybės narės suteikiamos ribotam įmonių skaičiui, bet kuriuo įstatymu ar kitu teisės aktu, kuriuo nurodytoje geografinėje zonoje:

²¹ Sąjungtos bylos 188/88 ir 190/88 Prancūzijos Respublika, Italijos Respublika ir Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė v Europos Bendrijų Komisiją [1982] ECR 2545, pastr. 26

²² Whish Richard. *Competition Law*. New York : Oxford University Press, 2009, p. 222 p.

²³ Byla 30/87 Corinne Bodson prieš SA Pompes funèbres des régions libérées [1989] ECR 02479

²⁴ Whish Richard. *Competition Law*. New York : Oxford University Press, 2009, p. 223

²⁵ Byla C-202/88 Prancūzijos Respublika v Europos Bendrijų Komisiją [1991] ECR I-01223, pastr. 32

- i) tokių įmonių, įgaliotų teikti tam tikrą paslaugą ar užsiimti tam tikra veikla, skaičius apribojamas iki dviejų ar daugiau, kitaip nei taikant objektyvius, proporcingius ir nediskriminacinius kriterijus; arba
- ii) kelios konkuruojančios įmonės įgaliojamos teikti tam tikrą paslaugą ar užsiimti tam tikra veikla, kitaip nei taikant minėtus kriterijus; arba
- iii) bet kuriai įmonei ar įmonėms, kitaip nei taikant minėtus kriterijus, suteikiamas bet kuris teisinis ar priežiūros pranašumas, kuris žymiai paveikia bet kurios kitos įmonės galimybę teikti tokią pačią paslaugą ar užsiimti tokia pačia veikla toje pačioje geografinėje zonoje iš esmės tolygiomis sąlygomis.

Jei įmonė, kuriai suteiktos specialios ar išskirtinės teisės, savo iniciatyva elgiasi nekonkurencingai, 106 straipsnio nuostatos nesuteikia Komisijai pakankamo teisinio pagrindo veikti ir nutraukti tokį elgesį, nes minėtas straipsnis taikomas tik dėl valstybių narių taikomų neleistinų poveikio priemonių²⁶. Galima išvada, kad tokiu atveju gali būti taikomi 101 ar 102 straipsnių pagrindais.

Jau minėtoje Komisijos direktyvoje dėl finansinių santykių tarp valstybių narių ir valstybės įmonių skaidrumo ir dėl finansinio skaidrumo tam tikrose įmonėse taip pat pateikiama, kokios suteiktos teisės galėtų būti laikomos išimtinėmis – „išimtinės teisės yra teisės, kurias valstybė narė suteikia vienai įmonei bet kuriuo įstatymu ar kitu teisės aktu, paliekant jai teisę teikti tam tikrą paslaugą ar užsiimti tam tikra veikla nurodytoje geografinėje zonoje“²⁷.

Byloje *Entreprenørforeningens Affalds/Miljøsektion (toliau FFAD) v København Kommune*²⁸ į Europos Teisingumo Teismą dėl preliminarios išvados kreipėsi Danijos teismas. Trims Danijos įmonėms buvo suteiktos teisės tvarkyti ir perdirbti nepavojingas statybines atliekas Kopenhagos teritorijoje, o įmonei *Sydhavnens Sten & Grus*, kuri buvo pajėgi vykdyti tokią pačią veiklą, leidimas tvarkyti ir perdirbti tas pačias atliekas nebuvo išduotas, taip trukdant naujai įmonei patekti į rinką. Danijos teismas be kitų klausimų teiravosi ir dėl galimo 90 straipsnio (dabar 106) 1 dalies bei 86 straipsnio (dabar 102) pažeidimo.

²⁶ Byla C-202/88 Prancūzijos Respublika v Europos Bendrijų Komisiją [1991] ECR I-01223,

²⁷ OL 2006 L 318, p. 17, 2 straipsnio f) dalis

²⁸ Byla C-209/98 FFAD v København Kommune [2000] ECR I-03743

Europos Teisingumo Teismas konstatavo, kad visoms trimis įmonėms suteiktos teisės turi būti traktuojamos kaip išimtinės teisės nepavojingų statybinių atliekų tvarkymo ir perdurbimo srityje²⁹. Taigi, būtų galima daryti išvadą, kad išimtinės teisės gali būti suteikiamos ne tik vienai įmonei, kaip nurodyta anksčiau minėtoje Komisijos direktyvoje³⁰. Betgi galima pritarti, kad byloje nėra aišku, kokiais kriterijais remiantis Europos Teisingumo Teismas pripažino suteiktas teises išimtinėmis, bet ne specialiomis³¹.

Teismo praktika, atskiriant, kokios teisės gali būti laikomos specialiomis, kokios išimtinėmis, ne visada yra vienareikšmiška. Įmonėms gali būti suteiktos tiek specialios, tiek išimtinės teisės, bei gali pasitaikyti atvejų, kai suteikiamos tiek vienokios, tiek kitokios teisės.

Byloje *Société Civile Agricole du Centre d' Insémination de la Crespelle* („Crespelle Centre“) v *Coopérative d' Élevage et d' Insémination Artificielle du Département de la Mayenne* („Mayenne Cooperative“)³² Europos Teisingumo Teismas pripažino, kad išimtinės teisės buvo suteiktos galvijų apvaisinimo centrams, tačiau reiktų pastebėti, kad skirtingai negu *FFAD v Københavns Kommune* byloje, kiekvienas toks centras išimtines teises turėjo tik tam tikroje apibrėžtoje ir ne pačioje teritorijoje.

Suteiktos teisės buvo laikomos išimtinėmis, nes tam, kad galėtų užsiimti galvijų apvaisinimo veikla, centrai turėjo būti suteikti atitinkami įgaliojimai ir tokia veikla negalėjo būti vykdoma, neturint išimtinių teisių apibrėžtoje teritorijoje³³. Taip buvo sukurta monopolijų sistema išsidėstanti per visą Prancūziją ir užimanti dominuojančią padėtį šios valstybės narės rinkoje.

Galima daryti išvadą, kad išimtinės teisės suteikimas pirmiausia siejamas su monopolijos buvimu rinkoje, nes „išimtinės teisės egzistuoja, kur valstybė išskirtiniu pagrindu suteikė monopoliją užsiimti atitinkama ekonomine veikla“³⁴.

Ne visais atvejais Europos Teisingumo Teismas pripažįsta, kad įmonei buvo suteiktos išimtinės ar specialios teisės.

Baudžiamojoje byloje prieš *Giorgio Domingo Banchemo*³⁵ Italijos teismas paprašė prejudicinio sprendimo dėl teisės aktų, įgalinančių monopolines teises turinčią įmonę riboti

²⁹ Byla C-209/98 *FFAD v Københavns Kommune* [2000] ECR I-03743, pastr. 54

³⁰ OL 2006 L 318

³¹ Whish Richard. *Competition Law*. New York : Oxford University Press, 2009, p. 222

³² C-323/93 *Société civile agricole du Centre d'insémination de la Crespelle v Coopérative d'élevage et d'insémination artificielle du département de la Mayenne* [1994] ECR I-05077

³³ *Ibid.*, pastr. 17

³⁴ Jones A., Sufrin B. *EC competition law: text, cases, and materials*. Oxford : Oxford University Press, 2008, p. 544

³⁵ Byla C-387/93 *Baudžiamoji byla prieš Giorgio Domingo Banchemo* [1995] ECR I-04663

mažmeninę prekybą kitose valstybėse narėse pagamintais tabako produktais, neatitikimo 106 ir 102 straipsnių taisyklėms. Tačiau Europos Teisingumo Teismas konstatavo, kad nors Italijoje tabako produktų platinimu galėjo užsiimti tik leidimą iš Amministrazione Autonoma dei Monopoli di Stato („AAMS“) turinčios įmonės, „AAMS“ neturėjo išimtinių tabako gaminių (nepriklausomai nuo jų kilmės) platinimo teisių³⁶.

Buvo nustatyta, kad kitų valstybių narių tabako gaminiai galėjo būti gabenami į savarankiškas didmeninio platinimo bazes ir taip patekti į mažmeninę rinką, o „AAMS“ veikla tabako gaminių platinimo mažmeninėje rinkoje buvo pripažinta nekomercine.

Taip pat ir mažmenine prekyba užsiimančios įmonės, kurioms „AAMS“ buvo išdavus leidimus platinti tabako gaminius, neturėjo išskirtinių ar specialių teisių kitų konkurentų atžvilgiu ir todėl nesudarė monopolijų sistemos, galinčios užimti dominuojančios padėties rinkoje³⁷.

Ar buvo suteiktos specialios ar išimtinės teisės buvo sprendžiama ir byloje SA G.B.-INNO-B.M. v Association des détaillants en tabac („ATAB“). Europos Teisingumo Teismas „suabejojo, kad tabako produkto gamintojų ir importuotojų galimybė nustatyti perpardavimo kainas gali būti laikoma išimtinė ar specialia teise“³⁸.

Konkrečiuose 106 straipsnio 1 dalies nuostatų taikymo situacijose, sprendžiant ar buvo suteiktos išimtinės ar specialios teisės, svarbu nustatyti, kad teisės suteikiamos tik keliems (specialios) ar net vienam subjektui (išimtinės) ir kiti subjektai tokių teisių neturi ir negali nesudėtingai jų gauti, be to, teisės vykdomos tik aiškiai apibrėžtoje teritorijoje. Taigi Komisijos pateiktos išimtinių ir specialių teisių sąvokos atitinkamai naudojamos ir Europos Teisingumo Teismo praktikoje.

Manoma, kad intelektinės nuosavybės teisės nėra laikomos išimtinėmis teisėmis 106 straipsnio 1 prasme, nes „intelektinės nuosavybės teisė suteikiama atitinkant teisės akte numatytas sąlygas ir nepriklausomai nuo valstybės nuožiūros“³⁹. Su tokiu požiūriu galima sutikti, nes intelektinės nuosavybės teisių suteikimas dažnai nustatomas tarptautinių teisės aktų taisyklėse. Taip pat traktuojamos ir teisės, gaunamos per viešuosius pirkimus, nes gauta sutartis nėra sudaroma savo nuožiūra⁴⁰.

³⁶ Byla C-387/93 Baudžiamoji byla prieš Giorgio Domingo Banchero [1995] ECR I-04663, pastr. 47

³⁷ *Ibid.*, pastr. 54-55

³⁸ Jones A., Sufrin B. EC competition law: text, cases, and materials. Oxford : Oxford University Press, 2008, p. 545

³⁹ Whish Richard. Competition Law. New York : Oxford University Press, 2009, p. 223

⁴⁰ *Ibid.*

Galima daryti išvadą, kad specialioji ar išimtinė, konkurenciją ribojanti teisė įmonei, vykdančiai bendro ekonominio intereso paslaugas suteikiama tol, kol tokios teisės reikalingos uždavinių vykdymui. Kai bendro ekonominio intereso uždaviniai įgyvendinami, nebelineka išimties, numatančios konkurencijos taisyklių neveikimą ir valstybė narė gali būti pripažinta pažeidžianti konkurenciją neleistinai suteikiant išimtines ar specialias teises.

2.4 Priemonės

Svarbu pastebėti, kad lietuviškoje Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo redakcijoje 106 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta pareiga valstybėms narėms nepriimti ir nepalikti galioti Europos Sąjungos Sutartyse nustatytoms taisyklėms prieštaraujančių teisės aktų Europos Bendrijų teisės kontekste turi būti suprantama plačiau.

Angliškoje minėtos Sutarties redakcijoje tokie teisės aktai pirmiausia įvardinami tiesiog kaip priemonės⁴¹. Ir tokios prekybą ribojančios, valstybių narių taikomos priemonės yra minimos ir kituose Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo straipsniuose. Plačiausiai nagrinėta priemonių sąvoka 34 straipsnio prasme.

Tačiau reiktų pastebėti, kad laisvo prekių judėjimo užtikrinimas yra vienas iš pamatinių bendros Europos Sąjungos rinkos pagrindų, ir 34 straipsnio nuostatos suprantamos labai plačiai.

Europos Teisingumo Teismo praktikoje viena iš svarbiausių bylų nustatant, kas laikoma 34 straipsnyje numatytomis priemonėmis, laikoma byla Komisija v Airija (arba „Pirk airišką prekę“⁴²). Komisijai užginčijus Airijos vyriausybės programą airiškų prekių pirkimo skatinimui, Europos Teisingumo Teismas konstatavo, kad „kampanijos, Airijoje darančios įtaką prekybininkų ir vartotojų elgsenai, galimas poveikis importui prilygintinas poveikiui, kylančiam dėl vyriausybės privalomojo pobūdžio priemonių“⁴³, nes „Airijos vyriausybės finansuojama kampanija, skatinanti savo piliečius pirkti airiškas prekes, prilygo nacionalinei praktikai, įvestai Airijos vyriausybės ir vykdančiai padedant“⁴⁴.

Byloje Komisija v Prancūzija⁴⁵ (pašto automatinio žymėjimo aparatai) Europos Teisingumo Teismas pripažino nesuderinama su laisvu prekių judėjimu „administracinę

⁴¹ Angl. „Measure“

⁴² Byla 249/81 Europos Bendrijų Komisija v Airija [1982] ECR 04005

⁴³ Bernard C. Europos sąjungos materialinė teisė. I tomas. Vilnius: Eugrimas, 2005 p. 109

⁴⁴ *Ibid.*, 108

⁴⁵ Byla 21/84 Europos Bendrijų Komisija v Prancūzijos Respublika [1985] ECR 01355

praktiką, kai reikėdavo iš anksto patvirtinti pašto automatinio žymėjimo aparatus, o patvirtinami būdavo tik prancūziški, bet nepagaminti Jungtinėje Karalystėje⁴⁶. Taip pat buvo konstatuota, kad administraciniai veiksmai gali būti pripažinti priemone, tik jei jiems būdingas atitinkamas nuoseklumas ir bendrumas⁴⁷.

Komisija direktyvoje, pagrįstoje 33 (dabar straipsnio 7 dalies) nuostatomis dėl priemonių, turinčių kiekybiniam importo apribojimams lygiavertį poveikį, kurioms netaikomos kitos nuostatos, priimtose pagal Europos ekonominės bendrijos sutartį, panaikinimo⁴⁸, yra nustačiusi, kad „priemonės – tai įstatymai ir kiti teisės aktai ir visi kiti valdžios institucijos išleidžiami dokumentai, įskaitant rekomendacijas, [...] kai rekomendacijos – tai bet kurie valdžios institucijos išleidžiami dokumentai, įpareigojantys atitinkamai elgtis asmenis, kuriems jie yra skirti, nors teisiškai jų nesaisto“⁴⁹.

Manytina, tokia lietuviškos redakcijos formuluotė yra klaidinga. Tos pačios direktyvos angliškame variante kaip priemonė nurodoma ir administracinė praktika. Remiantis minėtais teismo sprendimais ir anglišku direktyvos vertimu galima daryti išvadą, kad priemonė negali būti suprantama tik kaip įstatymų leidėjo priimtas privalomas teisės aktas, priemonė gali būti ir kiti administraciniai veiksmai.

34 straipsnio atžvilgiu priemone gali būti laikoma tiek dėsninga valstybės praktika, tiek nuoseklūs administraciniai veiksmai, tačiau nėra aišku, ar 106 straipsnio atžvilgiu priemonė turėtų būti suprantama taip pat.

Teisinėje literatūroje manoma, kad 106 straipsnio formuluotėms galėtų būti pritaikyta 34 straipsnyje įtvirtinta priemonių sąvoka.⁵⁰ Be to priemonė neturi būti priimta centrinių valdžios institucijų, jas gali priimti ir regioninės valdžios institucijos

Europos Teisingumo Teismas ne kartą yra pažymėjęs, kad nors įmonė, kuriai valstybė narė suteikė išimtinės teises, gali būti laikoma įstatymine monopolija ir todėl užimti dominuojančią padėtį rinkoje, tai dar nereiškia, kad 106 straipsnio 1 dalies nuostatos yra automatiškai pažeistos. Nuostatų pažeidimas bus nustatytas tada, kai valstybės narės priimtos

⁴⁶ Bernard C. Europos sąjungos materialinė teisė. I tomas. Vilnius: Eugrimas, 2005 p. 109

⁴⁷ Byla 21/84 Europos Bendrijų Komisija v Prancūzijos Respublika [1985] ECR 01355, 13 pastr.

⁴⁸ OL L 13 [1970], p. 29

⁴⁹ *Ibid.*, 2 pastr.

⁵⁰ Whish Richard. Competition Law. New York : Oxford University Press, 2009, p. 224; Ir Jones A., Sufrin B. EC competition law: text, cases, and materials. Oxford : Oxford University Press, 2008, p. 546

ar nepanaikintos priemonės neleis tai monopolinei įmonei veikti efektyviai ir nepateisinamai neribojant konkurencijos taisyklių⁵¹.

2.5 Neigiama įtaka tarp valstybių narių

Neigiama įtaka tarp valstybių narių veikiant 106 straipsnio 1 daliai ir konkurencijos taisyklei kartu sutampa, nes konkurencijos pažeidimas įtvirtintas Sutartyse galimas tik tada, kai konkurencijos pažeidimu daroma neigiama įtaka vidaus rinkai.

⁵¹ Byla Case C-260/89 ERT v Dimotiki Etairia Pliroforissis ir Sotirios Kouvelas ir Nicolaos Avdellas [199] ECR I-2925, pastr. 35; byla C-320/91 Baudžiamoji byla prieš Paul Corbeau [1993] ECR I-2533, pastr. 11

3. 106 straipsnio 1 dalies veikimas dėl 102 straipsnyje numatytų konkurencijos pažeidimų

Europos Teismo praktikoje 106 straipsnio 1 dalies nuostatos dažniausiai taikomos kartu su 102 straipsnio nuostatomis. Tačiau šių straipsnių taikymo kartu praktika yra labai nevienareikšmiška. Teisinėje literatūroje, pagal pagrindines bylas šioje srityje, Europos Teisingumo sprendimus bandoma sugrupuoti į kelias atskiras kategorijas⁵².

Pirmoji kategorija siejama su *Höfner and Elser v Macrotron GmbH* byla⁵³, kurioje Europos Teisingumo Teismas pasisakė dėl 86 (šiuo metu 106) straipsnio 1 dalies ir 82 (šiuo metu 102) straipsnio taikymo. Vokietijoje pagrindinei valstybinei darbo paieškos agentūrai (*Bundesanstalt*) buvo suteikta monopolinė teisė vykdyti įdarbinimo veiklą. Praktikoje veikė ir daugiau įdarbinimo agentūrų, nes *Bundesanstalt* nebuvo pajėgi pilnai aptarnauti visų besikreipiančių. Kai *Macrotron GmbH* atmetė įdarbinimo veiklą užsiimančių *Höfner* ir *Elser* pasiūlytą kandidatą, pastarieji kreipėsi į teismą dėl sutarties nuostatų pažeidimo. *Macrotron GmbH* atstovams argumentavus, kad pagal Vokietijos teisę vienintelė *Bundesanstalt* gali sudaryti sutartis dėl įdarbinimo, *Höfner* ir *Elser* iškėlė klausimą dėl neleistino konkurencijos ribojimo piktnaudžiaujant dominuojančia padėtimi rinkoje pagal 82 (dabar 102) straipsnį.

Europos Teisingumo Teismas savo išvadoje konstatavo, kad *Bundesanstalt*, nepaisant valstybės suteiktų monopolinių teisių, turi būti taikomos Europos Bendrijos sutartyje numatytos konkurencijos taisyklės. Monopolinių teisių suteikimas pats savaime nėra prieštaraujantis nei 102 straipsnio, nei 106 straipsnio 1 dalies atžvilgiu, tačiau, jei monopolinė įmonė realiai negali patenkinti susidariusios paklausos, kitos, tokią pačią veiklą užsiimančios, įmonės negali būti ribojamos.

Panašus sprendimas buvo priimtas ir byloje *Chemische Afvalstoffen Dusseldorp BV* ir kiti v *Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer*⁵⁴, kurioje pavojingos atliekos utilizavimui galėjo būti vežamos tik į nacionalinę įmonę *AVR Chemie*. Tas pačias atliekas gabenti į kitų valstybių narių įmones buvo galima tik tuo atveju, kai kitos valstybės narės įmonė tą pačią veiklą atlikdavo aukštesniais standartais. Europos Teisingumo

⁵² Whish Richard. *Competition Law*. New York : Oxford University Press, 2009, p. 229

⁵³ Byla C-40/90 *Klaus Höfner ir Fritz Elser v Macrotron GmbH* [1991] ECR I-01979

⁵⁴ C-203/96 *Chemische Afvalstoffen Dusseldorp BV and Others v Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer* [1998] ECR I-4075

Teismas nustatė, kad AVR Chemie iš tikrųjų buvo suteiktos išskirtinės teisės ir ji užėmė dominuojančią padėtį rinkoje.

Nes Olandijos vyriausybė draudė Chemische Afvalstoffen Dusseldorp BV eksportuoti atliekas utilizavimui ir taip praktiškai įpareigojo [...] atliekas gabenti nacionalinei įmonei, turinčiai išimtinės teises atliekas sudeginti, nors tokios veiklos kokybė kitose valstybėse narėse buvo panaši į atliekamą nacionalinės Olandijos įmonės. Toks įpareigojimas užkirto kelią pavojingas atliekas utilizuoti trečioms įmonėms ir buvo palankesnis nacionalinei įmonei, todėl konkurencija buvo neleistinai ribojama pagal 106 straipsnio 1 dalį, taikomą kartu su 102 straipsnio taisyklėmis⁵⁵.

Antroji kategorija sprendimų susijusi su valstybės veiksmais, dėl kurių išskirtines ar specialias teises turinti įmonė savo monopolines teises išplečia į pagalbinę, bet atskirą rinką. Toks atvejis buvo nustatytas ir byloje *Régie des Télégraphes et des Téléphones („RTT“) v GB-Inno-BM*⁵⁶, kai išskirtines teises turinti „RTT“ siekė uždrausti telefonų, neatitinkančių jos nustatytų standartų, pardavimą GB-Inno-BM parduotuvėse. Europos Teisingumo Teismas konkurencijos pažeidimu pagal 90 (dabar 106) straipsnį pripažino valstybės suteiktų monopolinių teisių išplėtimą. Tai yra, „RTT“ negali nustatyti telefonų įrangos standartų ir tikrinti, ar kitos įmonės, su kuriomis ji konkuruoja dėl tos įrangos, jos nustatytų telefonų įrangos standartų laikosi⁵⁷.

102 straipsnis byloje buvo pažeistas, nes „nesant objektyviai būtinybei, įmonė, užimanti dominuojančią padėtį tam tikroje rinkoje, sau kaip dalį visos vykdomos veiklos pasilieka šalutinę veiklą, kurią galėtų vykdyti bet kuri kita įmonė gretutinėje, bet atskiroje rinkoje, ir taip panaikindama konkurenciją toje rinkoje“⁵⁸. Todėl monopolinių teisių nepateisinamu išplėtimu Europos Teisingumo Teismas laikė monopolinės įmonės šalutinę veiklą gretutinėje, bet atskiroje rinkoje, kai šiuo konkrečiu atveju „RTT“ ne tik nustatė telefonų įrangos standartus ir prižiūrėjo, kad tų standartų būtų laikomasi, bet ir pati pardavinėjo telefonų įrangą, taip neleistinai ribodama konkurenciją. Panašios aplinkybės buvo nustatytos ir byloje *Firma Ambulanz Glöckner v Landkreis Südwestpfalz* dėl greitosios pagalbos transporto paslaugų⁵⁹.

⁵⁵ C-203/96 *Chemische Afvalstoffen Dusseldorp BV and Others v Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer* [1998] ECR I-4075, pastr. 62 ir 63

⁵⁶ Byla C-18/88 „RTT“ v GB-Inno-BM [1991] ECR I-05941

⁵⁷ *Ibid.*, pastr. 28

⁵⁸ *Ibid.*, pastr. 18

⁵⁹ Byla C-475/99 *Firma Ambulanz Glöckner v Landkreis Südwestpfalz* [2001] ECR I-08089

Kitai kategorijai priklauso byla *Elliniki Radiophonia Tileorassi Anonimi Etairia („ERT“)* v *Dimotiki Etairia Pliroforissis („DEP“)* ir *S. Kouvelas*⁶⁰, kurioje Europos Teisingumo Teismas pripažino konkurencijos neleistiną ribojimą dėl įmonei suteiktų televizijos transliavimo monopolinių teisių.

Nors „ERT“ monopolija buvo legali, tai, kad tokios monopolijos buvimas galėjo išsivystyti į diskriminacines sąlygas kitoms televizijos transliavimo įmonėms reiškė 102 bei kartu ir 106 straipsnio pažeidimą. Pagal Europos Teisingumo Teismo argumentus galima spręsti, kad įmonė, kuriai suteiktos specialios ar išskirtinės teisės, negali tomis teisėmis naudotis taip, kad būtų sukuriamas interesų konfliktas kitoms įmonėms. Panašiais argumentais buvo remtasi ir byloje *Baudžiamoji byla prieš Silvano Raso ir kt.*⁶¹

Manytina svarbu pastebėti, kad šioje byloje, kitaip nei ankstesnėse bylose, nebuvo faktiško „ERT“ piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, užteko, kad išimtinių teisių suteikimas galėjo išsivystyti į situaciją, nesuderinama su 106 straipsnio 1 dalies reikalavimais⁶². Toks skirtingas Europos Teisingumo požiūris gali būti paaiškinamas nebent skirtingomis konkrečios situacijos aplinkybėmis.

Dar viena kategorija sprendimų siejama su klientų neleistinu diskriminavimu. Byloje *Merci Convenzionali Porto di Genova SpA („Merci“)* v *Siderurgica Gabrielli SpA („Siderurgica“)*⁶³ „Merci“ įmonei, kuriai buvo suteiktos išskirtinės teisės organizuoti Ženevos dokų darbą, dėl kilusių streikų nepavyko laiku užtikrinti „Siderurgica“ įmonės užsakytų prekių iškrovimą. Kilus ginčui dėl atsiradusių nuostolių atlyginimo buvo kreiptasi į Europos Teisingumo Teismą, kuris pakartojo, kad, jei reikalaujama užmokesčio už paslaugas, kurių nebuvo prašoma, jei nustatomos neproporcingai didelės kainos, jei nėra reikalingos technikos atnaujinimų ir dėl to didėja kainų ir laiko sąnaudos, jei diskriminuojami klientai, konkurencijos taisyklės dėl nepiktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi yra pažeidžiamos⁶⁴.

Dar viena svarbi byla Europos Teisingumo Teismo praktikoje yra šio teismo sprendimas dėl baudžiamosios bylos prieš *Paul Corbeau*⁶⁵, kurioje Lježo miesto verslininkas *Paul Corbeau* teikė regionines pašto paslaugas, kai monopolinės teisės dėl pašto surinkimo, išnešiojimo ir paskirstymo priklausė išskirtinai valstybinei įmonei *Régie des Postes*. Kai Belgijos teismas paprašė išvados dėl 90 straipsnio (dabar 106) taikymo, Europos Teisingumo

⁶⁰ Byla C-260/89 „ERT“ v „DEP“ kt. [1991] ECR I-2925

⁶¹ Byla C-163/96 Baudžiamoji byla prieš Silvano Raso ir kt. [1998] ECR I-533

⁶² Whish Richard. *Competition Law*. New York : Oxford University Press, 2009, p. 230

⁶³ C-179/90 *Merci convenzionali porto di Genova SpA v Siderurgica Gabrielli SpA*. [1991] I-05889

⁶⁴ *Ibid*, pastr. 19

⁶⁵ Byla C-320/91 Baudžiamoji byla prieš Paul Corbeau [1993] ECR I-2533

Teismas nurodė atsižvelgti į tai, ar tam kad būtų užtikrintas bendras ekonominis interesas, tikrai reikalingas monopoliniu teisių suteikimas⁶⁶.

Galima sutikti, kad tokia Europos Teisingumo Teismo išvada gali būti pagrįstai kritikuotina⁶⁷, nes tokiu sprendimu apskritai draudžiamas monopolinių teisių suteikimas, nenustatant ar įmonė užima dominuojančią padėtį rinkoje. Tolesnėje praktikoje tokia pozicija nebuvo palaikoma ir pačio Europos Teisingumo Teismo.

Pavyzdžiui byloje *Motosykletistiki Omospondia Ellados NPID (MOTOE) v Elliniko Dimosio*⁶⁸ (Graikija) MOTOE, pelno nesiekianti organizacija, pateikė prašymą dėl motociklų lenktynių organizavimo, dėl kurio buvo reikalingas Elliniki Leschi Aftokinitou kai Perigiseon (ELPA), taip pat pelno nesiekiančios organizacijos, pritarimas. ELPA nepritarus lenktynėms, MOTOE pareikalavo žalos atlyginimo.

Graikijos teismui kreipusis dėl prejudicinio sprendimo Europos Teisingumo Teismas pakartojo, kad tai, jog suteikiant specialias ar išimtines teises EB 86 straipsnio 1 dalies prasme (dabar 106 straipsnio 1 dalis) buvo sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis, nėra nesuderinama su EB 82 straipsniu (dabar 102 straipsniu). Neleistinu pažeidimu laikytini tik tie atvejai, kai dėl suteiktų išskirtinių ar specialiųjų teisių įmonė priversta arba įmonei sudaroma galimybė piktnaudžiauti savo padėtimi.⁶⁹

Šioje konkrečioje byloje, piktnaudžiavimo dėl dominuojančios padėties taisyklės buvo pažeistos, nes tai, kad ta pačia veikla galinti užsiimti įmonė gali spręsti dėl leidimo, susijusio su konkuruojančios įmonės veikla, negali būti suderinama su laisva neiškraipyta konkurencija.

Byloje *Motosykletistiki Omospondia Ellados NPID (MOTOE) v Elliniko Dimosio* sprendžiant dėl konkurencinės veiklos tarp dviejų pelno nesiekiančių organizacijų nebuvo svarbu, kad organizacijų veikla nelaikoma komercine, nes jei minėtos organizacijos veikia toje pačioje rinkoje ir teikia tas pačias paslaugas ar prekes ir todėl konkuruoja tarpusavyje, „tokių asociacijų sėkmė arba išlikimas ilgainiui priklauso nuo pastarųjų galėjimo atitinkamoje rinkoje teikti paslaugas, išstumiant kitų ūkio subjektų teikiamas paslaugas“⁷⁰.

Išvardintos praktikos kategorijos nėra viena nuo kito griežtai atskirtos, o ir Europos Teisingumo Teismas 106 straipsnio 1 dalies pažeidimą gali nustatyti ir kitomis aplinkybėmis,

⁶⁶ Byla C-320/91 *Baudžiamoji byla prieš Paul Corbeau* [1993] ECR I-2533, pastr. 16

⁶⁷ Whish Richard. *Competition Law*. New York : Oxford University Press, 2009, p. 228

⁶⁸ Byla C-49/07 *Motosykletistiki Omospondia Ellados NPID v Elliniko Dimosio* [2008] ECR I-04863

⁶⁹ *Ibid*, pastr. 48-50

⁷⁰ Byla C-49/07 *Motosykletistiki Omospondia Ellados NPID v Elliniko Dimosio* [2008] ECR I-04863, pastr.28

bet esant minėtoms aplinkybėms, 106 straipsnio 1 dalies nuostatų ir konkurencijos taisyklių, įtvirtintų 102 straipsnyje, veikimas sutampa.

4. 106 straipsnio 1 dalies veikimas dėl 101 straipsnyje numatytų konkurencijos pažeidimų

Europos Teisingumo Teismo praktikoje taip pat yra atvejų, kai buvo pažeistos ir 106 straipsnio 1 dalies normos ir konkurencijos taisyklės dėl neleistinų susitarimų.

Byloje Ahmed Saeed Flugreisen ir Silver Line Reisebüro GmbH v Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs⁷¹ (centrinė Vokietijos apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos institucija) už nustatytus 101 straipsnyje esančių taisyklių pažeidimus galėjo atsakyti ir pati Vokietija pagal 106 straipsnio 1 dalies normas.

Ahmed Saeed ir Silver Line kelionių agentūros Vokietijoje kitose šalyse pardavinėjotų šalių valiuta įsigytus lėktuvų bilietus, kai tokį bilietą įsigijęs klientas praktiškai į kitos šalies praskrendanti lėktuvą įlipdavo Vokietijoje, taip išvengiant atsakingos valdžios institucijos kelionės oru tarifų patikrinimo, numatyto Vokietijos oro transporto įstatyme. Vokietijos nacionalinis teismas pripažino sąžiningos konkurencijos pažeidimus nacionalinėje teisėje ir kreipėsi dėl preliminarios išvados dėl Europos Sąjungos (tuo metu Europos Bendrijų) konkurencijos teisės taikymo.

Europos Teisingumo Teismas pareiškė, kad dvišaliai ar daugiašaliai susitarimai dėl oro linijų tarifų taikomų suplanuotiems skrydžiams gali būti neleidžiami pagal 101 straipsnio 2 dalį (tada 85 straipsnio 2 dalį), jei taip buvo nuspręsta atitinkamų institucijų laikantis procedūrų, numatytų Europos Sąjungos teisėje. Ir kad tokių tarifų taikymas gali sudaryti neleistino dominavimo tam tikroje rinkoje situaciją, draudžiamą pagal 102 straipsnio (tada 86 straipsnio) normas, ypač jei dominuojančią padėti užimantis subjektas gali primesti perdėtai mažus ar perdėtai didelius tarifus, ar vienam maršrutui neleistinai taikyti tikrai vieną tarifą⁷².

Kadangi pagal Europos Teisingumo Teismo argumentaciją konkurencijos taisyklių pažeidimai šiuo konkrečiu atveju buvo galimi, teismas pateikė savo poziciją ir dėl 106 straipsnio 1 dalies taikymo.

Visų pirma svarbu, kad tik esant vienam ar abiem iš minėtų pažeidimų (tiek 101, tiek 102 straipsnio pažeidimams) gali būti sprendžiama dėl valstybės narės atsakomybės pagal 106 straipsnio 1 dalį (tada 90 straipsnio 1 dalį). Antra, nacionalinės valdžios institucijos,

⁷¹ Byla 66/86 Ahmed Saeed Flugreisen ir Silver Line Reisebüro GmbH v Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs e.V. [1989] ECR 803

⁷² *Ibid*, 29 ir 46

suteikusiai įmonei teisę vienai ar pasitelkus jai pavaldžias įmones valdyti tam tikrą maršrutą, negali priimti ar palikti galioti priemonių, pažeidžiančių konkurencijos taisykles įtvirtintas 101 ir 102 straipsniuose.

Konkrečiai 101 straipsnyje esančios normos gali būti pažeidžiamos, jei valstybė narė reikalautų ar palaikytų susitarimų, sprendimų ar suderintų veiksmų, prieštaraujančių 101 straipsnio taisyklėms, atsiradimą ar stiprintų tokių pažeidimų poveikį⁷³. Būtina pabrėžti, kad minėti straipsniai gali būti taikomi tik kai valstybė narė įmonei yra suteikusi išskirtines ar specialias teises, ar pažeidime dalyvauja valstybės įmonė.

Dėl 101 (konkrečiau 1 dalies c punkto) straipsnio ir 106 straipsnio 1 dalies taikymo buvo nagrinėjama ir byloje *Firma Ambulanz Glöckner v Landkreis Südwestpfalz*⁷⁴. Europos Teisingumo Teismas susiklosčiusia situaciją vertino dviem aspektais, t. y. ar sudarytas susitarimas tarp atitinkamų įmonių (susitarimas nebuvo nustatytas) ir ar valdžios kompetentingos institucijos, išduodančios leidimus suteikti greitosios pagalbos transporto paslaugas, yra suderinę savo veiksmus su tokias paslaugas teikiančiomis įmonėmis (buvo laikoma, kad tokio suderinamumo nebuvo).

Taip pat reiktų pastebėti, kad toje pačioje byloje konstatuota, kad 106 straipsnio 2 dalyje esanti išimtis galioja tiek esant viename 101 straipsnyje, tiek 106 straipsnio 1 dalyje, taikomoje kartu su 101 straipsniu, numatytiems pažeidimams

Galima išvada, kad nors praktiškai situacija, kai taikomos 106 straipsnio 1 dalies ir 101 straipsnio nuostatos, yra sudėtinga, vis dėlto toks taikymas galimas. Nereikalingas trijų straipsnių taikymas, užtenka ir 101 savarankiškai.

⁷³ Byla 66/86 *Ahmed Saeed Flugreisen ir Silver Line Reisebüro GmbH v Centrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs e.V.* [1989] ECR 803, pastr. 48

⁷⁴ C-475/99 *Firma Ambulanz Glöckner v Landkreis Südwestpfalz* [2001] ECR I-08089

5. Europos Sąjungos Sutarties 4 straipsnio 3 dalis

Europos Sąjungos teisėje atsakomybė valstybėms narėms gali būti pritaikyta ir Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalies pagrindais (ankščiau Europos Bendrijų steigimo sutarties 10 straipsnis). Atsakomybė valstybėms narėms visų pirma reiškia jų suverenių teisių apribojimą ir tuo pačiu lygiagrečiai Europos Sąjungos kompetencijos išplėtimą, todėl suprantama, kad šalys šio straipsnio taikymo nesiekia, o ir Europos Teisingumo Teismo praktika dėl minėto straipsnio veikimo nėra gausi.

Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintos pareigos valstybėms narėms yra bendro pobūdžio, o konkurencijos teisės nuostatos tai tik dalis Europos Sąjungos teisėje numatytų taisyklių, kurių privalo laikytis valstybės narės. 106 Sutarties straipsnis taip pat nėra taikomas tik esant konkurencijos taisyklių pažeidimui, tačiau kaip jau buvo rašyta, šio straipsnio nuostatos taikomos tik kai atitinka tam tikrus kriterijus.

Palyginant abu straipsnius konkurencijos neleistinų ribojimų atvejais, 106 straipsnio veikimas yra kur kas siauresnio pobūdžio nei Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalies, ir, jei konkurencijos taisyklė pažeidžiama suteikiant išimties ar specialias teises, turėtų būti taikomas 106 straipsnis.

Tačiau riboti konkurenciją valstybė narė gali ir kitais būdais, ne tik per valstybinių ar turinčių specialias ar išskirtines teises, įmonių veiksmis. Nustatant ribas tarp konkurencijos taisyklių ir 106 straipsnio veikimo svarbūs atvejai, kai, remiantis Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalies nuostatomis, valstybei narei atsiranda atsakomybė dėl konkurencijos taisyklių pažeidimų.

Dėl šio straipsnio pobūdžio ir pagrindinių Europos Sąjungos principų būtina pastebėti, kad tam, kad atsirastų atsakomybė valstybei narei Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalies pagrindais, konkurencijos taisyklės pažeidimas turi riboti vidinės rinkos konkurencingumą tarp valstybių narių, todėl kalbama tik apie tas konkurencijos taisyklės, kurios yra įtvirtintos konkrečiai 101 ir 102 Sutarties straipsniuose.

Europos Teisingumo Teismo praktikoje, sprendimuose dėl įmonės piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, kuris buvo įtakotas valstybės narės suteiktomis monopolinėmis teisėmis, dažniausiai yra taikomos 106 straipsnio 1 dalies normos. 4 straipsnio 3 dalies

nuostatos konkurencijos teisės atžvilgiu taikomos dažniausiai, kai nustatomas pažeidimas įtvirtintas 101 straipsnyje⁷⁵.

Iš Europos Teisingumo Teismo praktikos taikant 4 straipsnio 3 dalies (ankščiau 10 straipsnio) nuostatas, kai pažeidžiamos laisvos konkurencijos taisyklės, teisinėje literatūroje⁷⁶ kaip vienas pagrindinių sprendimų išskiriama byla INNO v ATAB⁷⁷. Šioje byloje sprendžiant ar tabako gaminių pastovių kainų nustatymas galėjo sukurti piktnaudžiavimo padėtimi situaciją, buvo pasisakyta ir dėl nacionalinių Belgijos teisės aktų, įteisinančių tokios situacijos susidarymą.

Nors byloje buvo minima ir 106 straipsnio 1 dalyje (tada 90 straipsnio 1 dalyje) esanti pareiga valstybėms narėms joms pavaldžių valstybės įmonių ar įmonių, kurioms suteiktos išskirtinės ar specialios teisės, veikla nepažeisti Sutartyse esančių konkurencijos taisyklių, Europos Teisingumo Teismas be to pareiškė, kad „valstybės narės taip pat yra įpareigotos nepriimti priemonių leidžiančių privačioms įmonėms išvengti apribojimų numatytų 85-94 Sutarties straipsniuose [dabar 101-110]⁷⁸. Pagal tuometinę šio teismo argumentaciją galima spręsti, kad tokia valstybės narių pareiga atsiranda 4 straipsnio 3 dalies pagrindais (tada 5 straipsnis).

Atskiriant riba tarp 106 straipsnio ir konkurencijos taisyklių pažeistų ne privačių subjektų, bet pačių valstybių narių elgesiu, veikimo labai svarbus sąlygų, dėl kurių egzistavimo atsiranda atsakomybė valstybei nustatymas.

Pagrindinė Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalies nuostatų taikymo sąlyga dėl susidariusių konkurencijos apribojimų ir yra konkurencijos taisyklės įtvirtintos Sutartyse pažeidimas, konkrečiai 101 straipsnio pažeidimas, nes „ypač aišku, kad 10 [dabar Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalis] straipsnis negali būti taikomas tik dėl to, kad valstybės išleista priemonė sukuria rezultatą panašų į kartelį“⁷⁹

Tokios pozicijos savo tolimesniuose sprendimuose laikosi ir Europos Teisingumo Teismas. Prejudiciame sprendime dėl egzamino, suteikiančio teisę verstis advokato profesine veikla, komisijos sudėties reglamentavimo *Giorgio Emanuele Mauri v Ministero della Giustizia* ir *Commissione per gli esami di avvocato presso la Corte d'appello di Milano* buvo konstatuota, kad EB 81 ir 82 straipsniai taikomi tik įmonių veiklai ir nereglamentuoja

⁷⁵ Pavyzdžiui byloje C-153/93 Bundesrepublik Deutschland prieš Delta Schiffahrts- und Speditionsgesellschaft mbH [1994] ECR I-02517

⁷⁶ Whish Richard. *Competition Law*. New York : Oxford University Press, 2009, p. 216

⁷⁷ Byla 13/77, INNO v. ATAB, 1977 ECR 2115

⁷⁸ *Ibid*, pastr. 33

⁷⁹ Whish Richard. *Competition Law*. New York : Oxford University Press, 2009, p. 219

valstybių narių įstatymų bei kitų teisės aktų, tačiau šie straipsniai, taikomi kartu su EB 10 straipsniu, įtvirtinančiu bendradarbiavimo pareigą, įpareigoja valstybes nares nesiimti arba nepalikti galioti priemonių, net ir įstatymų bei kitų teisės aktų, galinčių panaikinti įmonėms taikomų konkurencijos taisyklių veiksmingumą⁸⁰.

Prejudiciniame sprendime dėl sujungtų bylų *Federico Cipolla v Rosaria Fazari, ir Stefano Macrino ir Claudia Capoparte v Roberto Meloni* buvo konstatuota, kad „EB 10, EB 81 ir EB 82 [dabar Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalis, Sutarties 101 ir 102 straipsniai] leidžia valstybei narei priimti teisės akto, patvirtinančio, remiantis advokatų profesinės bendrijos, parengtu projektu, minimalius advokatų užmokesčio dydžius, nuo kurių iš esmės negalima nukrypti, nesvarbu, ar kalbama apie paslaugas, kurias gali teikti tik į advokatų sąrašą įrašyti advokatai, ar apie paslaugas, kaip antai neteismines paslaugas, kurias gali teikti bet kuris ūkio subjektas, kuriam netaikomas šis užmokesčio dydis“⁸¹.

Minėtuose sprendimuose buvo ginčijami valstybių narių priimti teisės aktai galimai sukuriantys konkurencijos apribojimus, buvo pasisakyta ir kokiems valstybės veiksmams gali būti taikomos Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalies ir 101 straipsnio taisyklės – „abu straipsniai pažeidžiami, kai valstybė narė reikalauja ar skatina sudaryti EB 81 straipsniui prieštaraujančius susitarimus, priimti sprendimus arba vykdyti suderintus veiksmus arba stiprina jų poveikį, arba kai panaikina savo pačios priimtų teisės aktų valstybinį pobūdį, perduodama privatiems subjektams atsakomybę priimti sprendimus, turinčius poveikį ekonomikos sektoriui“⁸². Teismui konstatavus, kad valstybė nebuvo atsisakiusi savo įgaliojimų Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalis negalėjo būti taikoma.

Galima išvada, kad abejuose sprendimuose atsakomybę valstybei narei galėjo atsirasti taikant Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalies ir 101 straipsnio nuostatas kartu, kadangi dėl savarankiškų, valstybės neįtakotų privačios įmonės veiksmų, prieštaraujančių sutartyse įtvirtintoms konkurencijos taisyklėms, atsakomybę atsiras pačioms privačioms įmonėms.

⁸⁰ Sujungtos bylos C-94/04 ir C-202/04 *Federico Cipolla v Rosaria Fazari ir Stefano Macrino ir Claudia Capoparte v Roberto Meloni* [2006] ECR I-11421 46 pastr.

⁸¹ *Ibid.*, *pastr.* 64

⁸² Byla C-250/03 *Giorgio Emanuele Mauri v Ministero della Giustizia ir Commissione per gli esami di avvocato presso la Corte d'appello di Milano* [2005] ECR I-01267 30 past.

6. 106 straipsnio 2 dalies numatytos išimties taikymas

Nei Sutartyje, nei Europos Sąjungos sutartyje nėra detalizuota, kada konkrečiai ir kuo remiantis gali būti minėta išimtis pritaikyta. Tačiau ir Europos Bendrijų Teisingumo Teismas ir ES komisija yra numatę tam tikras sąlygas, kada atitinkamos įmonės veikla gali patekti į išimties veikimo ribas, ir tokios sąlygos reikšmingos nustatant, kada 106 straipsnio 2 dalyje esančios išimties veikimas panaikins konkurencijos taisyklės taikymą konkrečiu atveju.

Europos Teisingumo Teismo praktikoje pagrindiniai aspektai vertinant ar konkrečioje situacijoje išimtimi galima remtis galėtų būti - nustatoma ar vykdomos bendro ekonominio intereso paslaugos, ir ar tokias paslaugas teikiant rinkoje reikalingi konkurencijos apribojimai.

Ką laikyti paslaugomis, kuriomis įgyvendinami bendro ekonominio intereso uždaviniai, gali nuspręsti bet kuri valstybė narė, tačiau Komisija ar Europos Teisingumo Teismas turi teisę patikrinti ar, valstybei narei pasinaudojus tokia savo teise, nebuvo padaryta akivaizdžių klaidų⁸³.

Pavyzdžiui, byloje „Merci“ v „Siderurgica“ buvo pripažinta, kad uostų veikla, t. y. prekių ar bet kokio inventoriaus pakrovimas, iškrovimas, perkrovimas, saugojimas ir apskritai judėjimas šalies uostuose, nebūtinai yra visuotinės ekonominės svarbos veikla, išsiskirianti ypatingomis savybėmis, palyginti su kitos ekonominės veiklos visuotine ekonomine svarba⁸⁴.

Tuo tarpu kitokia išvada buvo pasiekta byloje Corsica Ferries France SA („Corsica Ferries“) v Gruppo Antichi Ormeggiatori del Porto di Genova Coop. arl („Port of Genoa“) ir Gruppo Ormeggiatori del Golfo di La Spezia Coop. arl („La Spezia“) ir Ministero dei Trasporti e della Navigazione⁸⁵. „Corsica Ferries“ nesutiko su laivų švartavimo įkainiais ir siekė pripažinti tokių įkainių nustatymą nepateisinamu konkurencijos taisyklių pažeidimu. Tačiau Europos Teisingumo Teismas konstatavo, kad nors priklausomai nuo uosto skirtingi ir sąnaudų neatitinkantys laivų švartavimo paslaugų įkainiai yra negalimi pagal 106 straipsnio 1 dalies taikomas su 102 straipsniu nuostatas, jie gali būti pateisinami, jei įkainius nustatančios

⁸³ Byla T-17/02, Fred Olsen v Europos Bendrijų Komisija [2005] ECR. II-2031, pastr. 215-216

⁸⁴ *Ibid.*, pastr. 27

⁸⁵ Byla C-266/96 „Corsica Ferries“ v „Port of Genoa“, „La Spezia“, Ministero dei Trasporti e della Navigazione [1998] ECR I-03949

įmonės, kurioms buvo suteiktos išimtinės teisės teikti laivų švartavimo paslaugas tuose konkrečiuose uostuose, vykdo bendro ekonominio intereso paslaugas.

Taip pat buvo nustatyta, kad laivų švartavimosi įmonės atlieka bendro ekonominio intereso paslaugas, nes yra įpareigosios kiekvienam ir bet kada suteikti vykdomas laivų švartavimosi paslaugas ir taip užtikrinti saugumą uostuose⁸⁶, todėl išimtis numatyta 106 straipsnio 2 dalyje yra taikytina.

Europos Teisingumo Teismas praktikoje dažniau tiesiog sutinka, kad paslauga yra bendros ekonominės svarbos, ir toliau analizuoja ar konkreti įmonė, šią paslaugą vykdydama, pažeidžia konkurencijos taisyklę, ir ar toks pažeidimas proporcingas garantuojant šių paslaugų užduoties įvykdymą.

Bylose Deutsche Post AG v Gesellschaft für Zahlungssysteme mbH GZS ir Citicorp Kartenservice GmbH⁸⁷ kilo ginčas dėl išimtinės teisės pašto paslaugų srityje turinčios Deutsche Post AG reikalaujamų mokesčių tarptautinėms pašto korespondencijos siuntoms. Tarptautinis įsipareigojimas, numatytas Pasaulinėje pašto konvencijoje, užtikrinti pašto paslaugos teikimą buvo laikomas bendru ekonominiu interesu ir tam, kad bendras ekonominis interesas būtų užtikrintas, tarptautinės pašto korespondencijos siuntos galėjo būti apmokestinamos kaip nacionalinės (vidinės) pašto korespondencijos siuntos.

Europos Teisingumo Teismas laikėsi nuomonės, kad monopolinė pašto paslaugų įmonė neturi prisiimti išlaidų, kurios atsirastų vykdant tarptautinį įsipareigojimą, ir jos atitinkamai taikomi pašto korespondencijos paslaugų įkainiai, atliekant bendro ekonominio intereso paslaugą, yra pateisinami pritaikant 106 straipsnio 2 dalies išimtį⁸⁸.

Byloje FFAD v Københavns Kommune Europos Teisingumo Teismas nustatė, kad tam tikrų atliekų tvarkymas gali būti laikomas bendro ekonominio intereso paslauga, ypač jei tokia paslauga susijusi su aplinkos apsaugos problemų sprendimu⁸⁹. Buvo konstatuota, kad išimtinių teisių suteikimas įmonėms yra pateisinamas, nes atliekų tvarkymas ir perdirbimas laikantis aukštų standartų galėjo būti užtikrintas tik tada, kai įmonėms tokios teisės buvo suteiktos.

⁸⁶ Byla C-266/96 „Corsica Ferries“ v „Port of Genoa“, „La Spezia“, Ministero dei Trasporti e della Navigazione [1998] ECR I-03949 46 pastraipa

⁸⁷ Sujungtos bylos C-146/97 ir C-148/97 Deutsche Post AG v Gesellschaft für Zahlungssysteme mbH GZS, Citicorp Kartenservice GmbH [2000] ECR I-00825

⁸⁸ *Ibid.*, pastr. 54

⁸⁹ Byla C-209/98 FFAD v Københavns Kommune [2000] ECR I-03743

Svarbu pastebėti, kad šioje byloje buvo pasisakyta ir dėl tokių išimtinių teisių suteikimo trukmės. Pagal sprendimo argumentus galima daryti išvadą, kad naujų įmonių neįsileidimas į šią konkrečią rinką bus pateisinamas tol, kol pasidengs investuotos lėšos⁹⁰.

Taip pat Europos Teisingumo Teismo praktikoje yra atvejų, kai konkurencijos ribojimai bendro ekonominio intereso paslaugos uždavinių įvykdymui šia išimtimi gali būti nepateisinami.

Byloje Italija v Komisija Italija ginčijo Komisijos 1982 metų gruodžio 10 dienos sprendimą 82/861/EEC, priimtą dėl proceso prieš British Telecommunications pagal 86 Europos Bendrijų Steigimo sutartį. Europos Teisingumo Teismas sutiko, kad Komisija pagrįstai nepritaikė 86 (dabar 106) straipsnio 2 dalies išimties, nes nebuvo įrodyta, kad privačių įmonių veikla žinučių siuntimo srityje galėtų ekonomiškai neleisti British Telecommunications įgyvendinti Didžiosios Britanijos jai pavestus uždavinius⁹¹.

Byloje Air Inter SA v Komisija Europos TAT avialinijos siekė gauti licenziją naudoti kelias oro linijas, kurių naudojimas Prancūzijos valdžios institucijų buvo priskirtas išimtinai Air Inter. Europos Teisingumo Teismas konstatavo, kad 106 straipsnio 2 dalies išimtis galėtų būti pritaikyta ir Sutartyse nustatytos taisyklės neveiktų, jei būtų įrodyta, kad sprendimas, kuriuo buvo suteiktos išimtinės teisės, teisiškai ar faktiškai trukdo įmonei, teikiančiai bendro ekonominio intereso paslaugas, atlikti jai pavestus uždavinius, o tokie įrodymai pateikti nebuvo⁹².

Pagal ankstesnės praktikos Europos Teisingumo Teismo argumentus galima suprasti, kad neužtenka, kad užduočių atlikimas būtų tiesiog sunkiau vykdomas ar kliudomas, turi būti nustatomas reikšmingas trukdymas.

Svarbiu Europos Teisingumo Teismo sprendimu dėl 106 straipsnio 2 dalyje numatytos išimties taikymo laikoma sprendimas, priimtas baudžiamojoje byloje prieš Paul Corbeau. Šioje byloje teismas pakeitė savo ankstesnę poziciją dėl griežto išimties taikymo interpretavimo ir konstatavo, kad konkurencijos apribojimai gali būti pateisinami, jei tokie apribojimai reikalingi įmonei bendro ekonominio intereso paslaugos teikti ekonomiškai priimtinais sąlygomis⁹³.

Taip pat šioje byloje buvo pažymėta, kad rinkoje gali susidaryti situacija, kai pelno neatnešančios, bet bendro ekonominio intereso paslaugomis pripažįstamos paslaugos, gali

⁹⁰ Byla C-209/98 FFAD v Københavns Kommune [2000] ECR I-03743, pastr. 75

⁹¹ Byla 41/83 Europos Bendrijų Komisija v Italijos Respublika [1985] ECR 00873, pastr. 33

⁹² Byla T-260/94 Air Inter SA prieš Europos Bendrijų Komisiją [1997] ECR II-00997, pastr. 141

⁹³ Byla C-320/91 Baudžiamoji byla prieš Paul Corbeau [1993] ECR I-2533, pastr. 14

būti kompensuojamos iš kitos, pelningai vykdomos veiklos, ir tokia situacija galėtų būti pateisinama 106 straipsnio 1 dalies pagrindais⁹⁴.

Argumentą dėl priimtinių ekonominių sąlygų Europos Teisingumo Teismas taikė ir byloje *Albany v Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie*⁹⁵, kurioje kilo ginčas dėl Albany privalomos narystės papildomų pensijų fonde. Buvo nustatyta, kad valstybės valdžios institucijos gali suteikti pensijų fondui išimtinės teises tam tikrame sektoriuje valdyti papildomos pensijos sistemą ir 106 straipsnio 2 dalies išimtis pateisina dėl valstybės narės suteiktų išimtinių teisių atsirandančius konkurencijos ribojimus.

Byloje Europos Teisingumo Teismas pareiškė, kad panaikinus išimtinę fondo teisę, fondas negalėtų vykdyti jam pavestų bendrojo ekonominio intereso užduočių priimtinomis ekonominėmis sąlygomis ir kiltų pavojus jo finansinei pusiausvyrai, nes fondui suteiktos išimtinės teisės gali būti pateisinamos tuo, kad fondo teikiamos paslaugos yra mažiau konkurencingos nei panašios draudimo bendrovių teikiamos paslaugos⁹⁶.

Byloje Europos Bendrijų Komisija v Nyderlandų Karalystė⁹⁷ Komisija kaltino Olandiją pažeidus įsipareigojimus numatytus 30 (dabar 34) ir 37 (dabar 37) Europos Bendrijų steigimo sutarties straipsniuose, suteikiant išimtinės importo teises viešam elektros paskirstymui. Tuo tarpu Europos Teisingumo Teismas nustatė, kad išimtis gali būti taikoma.

Šiame sprendime taip pat nurodytas ekonomiškai priimtinių sąlygų kriterijus. Be to konstatuota, kad į 106 straipsnio veikimo sritį patenkančiai įmonei nereikia įrodyti, kad be panaudotos valstybės priemonės nėra jokie kito būdo pasiekti bendro ekonominio intereso paslaugos uždaviniai⁹⁸.

Sprendime *Brentjens' Handelsonderneming BV prieš Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen* Europos Teisingumo Teismas sutiko, kad išimtimi gali būti pateisinamas išskirtinės teisės tvarkyti papildomas pensijas konkrečiame sektoriuje suteikimas sektoriaus pensijų fondui.

Taip pat sprendime buvo pažymėta, kad 106 straipsnio 2 dalies sąlygos būtų įvykdytos nėra būtina, kad įmonės, kuriai patikėta teikti bendro ekonominio intereso paslaugas, finansinis balansas ar ekonominis įgyvendinamumas būtų statomas į pavojų. Užtenka, kad be ginčijamos teisės įmonei nebūtų įmanoma įgyvendinti jai pavestų užduočių [...] arba tokių

⁹⁴ Byla C-320/91 Baudžiamoji byla prieš Paul Corbeau [1993] ECR I-2533, pastr. 16-17

⁹⁵ Byla C-67/96 *Albany v Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie* [1999] ECR I-5751

⁹⁶ *Ibid.*, pastr. 110 ir 111

⁹⁷ Byla C-157/94 *Europos Bendrijų Komisija v Nyderlandų Karalystę* [1997] ECR I-05699

⁹⁸ *Ibid.*

teisių išlaikymas yra būtinas įmonei, vykdančiai bendro ekonominio intereso paslaugas, ekonomiškai priimtinais sąlygomis įgyvendinti jai pavestus uždavinius⁹⁹.

106 straipsnio 2 dalis išimtis nėra taikoma tik tais atvejais, kai valstybė narė priimdama priemonę pažeidžia konkurencijos taisyklę 106 straipsnio 1 dalies pagrindais. Privatus subjektas, esant konkurencijos pažeidimui reglamentuotam tiek 101, tiek 102 straipsniuose, gali prašyti teismo pritaikyti šią išimtį.

Dėl minėtos išimties pritaikymo 101 atžvilgiu buvo sprendžiama byloje Firma Ambulanz Glöckner v Landkreis Südwestpfalz¹⁰⁰, kai Vokietijos federacinio vieneto atsakingos institucijos neišdavė Ambulanz Glöckner leidimo vykdyti pacientų transportavimo paslaugas, nes toje pačioje teritorijoje, ta pačia veikla užsiimančios įmonės informavo, kad veikia nepelningai ir atsiradus naujai įmonei turės didinti tokio transporto kainas.

Buvo nustatyta, kad konkurencijos apribojimai neįsileidžiant naujo konkurento į rinką yra pateisinami pagal 106 straipsnio 2 dalies išimtį, jei įgaliojimus jau turinčios medicininės pagalbos organizacijos kitaip negalės toliau teikti paslaugų ekonomiškai priimtinais sąlygomis¹⁰¹ (pvz., turės didinti išlaidas ir dėl to bus negalimi reikalingi įrangos atnaujinimai ir panašiai.)

Komisija savo sprendime dėl procedūros pagal Europos Bendrijų steigimo sutarties 85 (dabar 101) straipsnį¹⁰² nesutiko, kad 106 straipsnio 2 dalis gali būti pritaikyta pateisinti susitarimui, reikalaujančiam pirkėjui įsigyti atitinkamą patvirtinimą prieš į tinklą jungiant skalbimo mašinas ir indaploves Belgijoje, ir taip diskriminuojant importo prekes iš kitų valstybių narių.

Nors buvo nustatyta, kad įgaliotos ANSEAU grupės įmonės vykdo bendro ekonominio intereso paslaugas, Komisija argumentavo, jog situacija kai kiti importuotojai galėtų įsigyti reikalingą patikrinimą tiesiogiai iš ANSEAU, jokiais būdais negalėtų trukdyti ANSEAU įmonėms atlikti joms patiktų uždavinių

Byloje Almelo savivaldybė ir kiti v NV Energiebedrijf Ijsselmij¹⁰³ Almelo regioną elektra aprūpinančios įmonės nesutiko su sutartyje numatytu draudimu neįsigyti elektros iš jokių kitų operatorių išskyrus išimtinės teises turinčios NV Energiebedrijf Ijsselmij. Komisija

⁹⁹ Sujungtos bylos C-115/97 ir C-117/97 Brentjens' Handelsonderneming BV prieš Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen [1999] ECR I-06025, pastr. 107

¹⁰⁰ C-475/99 Firma Ambulanz Glöckner v Landkreis Südwestpfalz [2001] ECR I-08089

¹⁰¹ *Ibid.*, pastr. 56-60

¹⁰² OJ [1982] L167/39

¹⁰³ C-393/92 Commune d'Almelo ir kiti prieš NV Energiebedrijf Ijsselmij [1994] ECR I-01477

tuo klausimu priėmė 1991 vasario 16 dienos 91/50/EEC sprendimą dėl proceso pagal 101 (tada 85) Europos Bendrijų steigimo sutarties straipsnį¹⁰⁴, kuriuo buvo atsisakyta taikyti 106 straipsnio 2 dalies išimtį nustatytam 101 straipsnio taisyklių pažeidimui. Dėl šio sprendimo buvo kreiptasi į Europos Teisingumo Teismą.

Europos Teisingumo Teismas sutiko, kad yra vykdomos bendro ekonominio intereso paslaugos, tačiau įpareigojo nacionalinį teismą nuspręsti ar konkurencijos apribojimai, galintys atsirasti tiek 101, tiek 102 straipsnių pagrindais, tikrai reikalingi įmonei, teikiančiai ekonominės svarbos paslaugas, atlikti jai paskirtas užduotis, ir todėl išimtis turėtų būti pritaikyta.

Galima daryti išvadą, kad taikant minėtą išimtį dėl 101 straipsnyje numatytų konkurencijos pažeidimų turi būti remiamasi tais pačiais kriterijais, kurie buvo nustatyti ankščiau minėtuose Europos Teisingumo Teismo sprendimuose.

¹⁰⁴ OJ 1991 L 28, 54 punktas

7. Bendras ekonominis interesas

Galimi atvejai, kai nors konkurencijos taisyklės galėtų būti pritaikytos, jos netaikomos, kadangi atitinka nustatyti kriterijai leidžiantis taikyti Europos Sąjungos Sutarčių išimtis. Kaip tik viena iš tokių išimčių yra nustatyta 106 straipsnio 2 dalyje, todėl kai šios dalies nuostatos gali būti pritaikytos, konkurencijos taisyklės veikti negali.

106 straipsnio 2 dalies nuostatos taikomos tik tam tikroms įmonėms. Kokie subjektai laikomi įmone Europos Sąjungos konkurencijos prasme buvo nustatyta ankstesnėje darbo dalyje. Minėta išimtis galės būti pritaikyta tik ekonominę veiklą vykdančioms subjektams, vykdančioms bendro ekonominio intereso paslaugas.

106 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos išimties taikymas, kai įmonė vykdo bendras ekonomines svarbos paslaugas, galimas įmonei tokias paslaugas ne tik teikiant, bet ir esant įgaliotai jas teikti¹⁰⁵. Tai reiškia, kad reikalingas būtent valstybės narės įpareigojimas įmonei dėl tokių paslaugų teikimo, „neužtenka vien tik toleruoti ar pritarti įmonės veiklai“¹⁰⁶. Todėl galima daryti išvadą, kad privati, valstybės neįgaliota įmonė negalės prašyti teismo pritaikyti šią išimtį, ir tokiai įmonei galios Europos Sąjungos sutarčių konkurencijos taisyklės.

Bendro ekonominio intereso paslaugų vykdymas tam tikrais atvejais gali įmonei neatnešti pelno ar pelnas nebus tolio dydžio, kokio galėtų būti, nes tenkinami tam tikri visuomenės poreikiai, todėl tokias paslaugas teikiančioms įmonėms dažniausiai suteikiamos išimtinės ar specialios teisės. Todėl minėta išimtis gali būti taikoma ir 106 straipsnio 1 daliai.

Pačiose Europos Sąjungos Sutartyse nėra apibrėžta, kokios paslaugos gali būti laikomos bendros ekonominės svarbos paslaugomis.

Tik 14 Sutarties straipsnyje naudojama bendro ekonominio intereso paslaugų sąvoka įpareigojant tiek pačią Sąjungą, tiek valstybes nares atitinkamai rūpintis tokių paslaugų užduočių atlikimu, grindžiamu principais ir sąlygomis, ypač ekonominėmis ir finansinėmis. Tame pačiame straipsnyje įtvirtinama ir pareiga nepažeisti 106 straipsnio nuostatų.

Pirminėje Europos Sąjungos teisėje bendrą ekonominį interesą tenkinančios paslaugos taip pat paminėtos prie Sutarties pridėtame protokole Nr. 26 dėl bendrus interesus tenkinančių paslaugų. Komisija komunikate „Bendroji rinka XXI a. Europai“ yra

¹⁰⁵ Whish Richard. Competition Law. New York : Oxford University Press, 2009, p. 234

¹⁰⁶ Jones A., Sufrin B. EC competition law: text, cases, and materials. Oxford : Oxford University Press, 2008, p. 569

pažymėjusi, kad šiuo protokolu nustatomi ES principai, taikomi bendrus interesus tenkinančioms paslaugoms¹⁰⁷.

Nėra vieno bendro ekonominio intereso paslaugos sąvokos apibrėžimo ir kituose Europos Sąjungos institucijų teisės aktuose. Tačiau kokios paslaugos galėtų ar turėtų būti laikomos bendro ekonominio intereso paslaugomis yra nustatyta už konkurencijos politiką atsakingos Komisijos išleistuose tiek privalomo, tiek neprivalomo pobūdžio teisės aktuose, ir žinoma Europos Teisingumo Teismo sprendimuose.

Šioje vietoje reiktų pastebėti, kad bendros ekonominės svarbos paslaugos, bendro ekonominio intereso paslaugos, bendrą ekonominį interesą tenkinančios paslaugos bei visuotinės ekonominės svarbos paslaugos Europos Sąjungos teisės kontekste suprantamos vienodai. Manau, kad galima daryti išvadą, kad sąvokos įvardintos skirtingai tik dėl nevisai tikslaus lietuviško vertimo.

Sutarties protokole Nr. 26 dėl bendrus interesus tenkinančių paslaugų galima išskirti dvi bendrą interesą tenkinančių paslaugų rūšis:

- i) Bendrus ekonominius interesus tenkinančios paslaugos
- ii) Bendrus interesus tenkinančias neekonominės paslaugas

Neekonominės paslaugos priskiriamos valstybių narių kompetencijai, todėl nustatant ribas tarp 106 straipsnio ir konkurencijos taisyklių veikimo, galima teigti, kad 106 straipsnio nuostatos šioms paslaugoms taikomas būti negali, kaip ir Europos Sąjungos konkurencijos taisyklės. Konkurencijos taisyklės dėl neekonominių paslaugų galėtų būti taikomos nebent valstybės narės nacionaliniu lygiu, nors konkurencijos taisyklių taikymas nesant ekonomines veiklos vargu ar įmanomas.

Komisija komunikate, pridėtame prie komunikato „Bendroji rinka XXI a. Europai“, Bendrus interesus tenkinančios paslaugos, įskaitant bendrus interesus tenkinančias socialines paslaugas: naujas Europos įsipareigojimas¹⁰⁸ apibendrina neekonominių paslaugų tam tikrus ypatumus: „Šioms paslaugoms, pavyzdžiui, tokiose tradiciškai valstybės reguliuojamose srityse kaip policija, teisingumas bei įstatymais nustatytos socialinės apsaugos sistemos,

¹⁰⁷ Komisijos komunikatas „Bendroji rinka XXI a. Europai“ KOM(2007) 725 galutinis, p. 11

¹⁰⁸ Komisijos komunikatas „Bendrus interesus tenkinančios paslaugos, įskaitant bendrus interesus tenkinančias socialines paslaugas: naujas Europos įsipareigojimas“ KOM (2007) 724 galutinis

netaikomi specialūs ES teisės aktai, jų nereglamentuoja ir Sutartyje nustatytos vidaus rinkos ir konkurencijos taisyklės¹⁰⁹.

Tuo tarpu tame pačiame komunikate numatoma, kad bendrus ekonominius interesus tenkinančių paslaugų teikimui ir organizavimui taikomos Sutartyje nustatytos vidaus rinkos ir konkurencijos taisyklės, nes tokia veikla yra ekonominė.

Komisija pažymi, kad nustatant ekonomines ir neekonomines paslaugas visada reikia „analizuoti konkrečius atvejus: šios paslaugos dažnai būna specifinės ir labai skiriasi visose valstybėse narėse, skirtingos vietos valdžios institucijos jas irgi nustato nevienodai; šių paslaugų teikimo būdai nuolat vystosi dėl ekonominės, socialinės ir institucinės plėtros naujovių, kaip antai: vartotojų poreikių kaitos, technologinių pokyčių, viešojo administravimo modernizavimo ir atsakomybės perdavimo vietos valdžiai“¹¹⁰

Tam pačiam teisės akte pažymima, kad tik pačios veiklos pobūdis yra pagrindinis kriterijus sprendžiant ar veikla gali būti laikoma ekonomine ir Europos Teisingumo Teismo praktikoje.

Apibendrinant galima išvada, kad kokia konkreti paslauga gali būti laikoma bendro ekonominio intereso paslauga nustato pati valstybė narė pagal visuomenės poreikius ir vykdomą politiką. Komisija nenustato jokių kriterijų valstybėms narėms, kokias paslaugas priskirti prie bendro ekonominio intereso paslaugų¹¹¹. Tačiau tiek Komisija, tiek Teisingumo Teismas konkrečiais atvejais gali nustatyti, kad vykdoma paslauga negali būti laikoma bendro ekonominio intereso paslauga.

Svarbu pastebėti, kad bendro ekonominio intereso paslauga jokiu būdu neturėtų būti suprantama kaip sinonimas ekonominių interesų vykdymui. Jei įmonė teiks paslaugas tikslingai savo ekonominiams interesams ir todėl jai reikės laikytis konkurencijos taisyklių, 106 straipsnio 2 dalies išimtis neturėtų būti taikoma. Bendro ekonominio intereso paslauga turėtų būti suprantama kaip ekonominė veikla, kuri vykdoma tam, kad būtų įgyvendinti socialiniai, kultūriniai ar panašūs interesai.

Praktikoje teikiamų paslaugų interesai, ypač kai jie įgyvendinami per ekonominę veiklą, dažnai gali būti ir ekonominio pobūdžio, tačiau pagrindiniai paslaugų vykdymo tikslai turi būti neekonominio pobūdžio tikslai.

¹⁰⁹ Komisijos komunikatas „Bendrus interesus tenkinančios paslaugos, įskaitant bendrus interesus tenkinančias socialines paslaugas: naujas Europos Įsipareigojimas“ KOM (2007) 724 galutinis, p. 4

¹¹⁰ *Ibid.* p. 5

¹¹¹ Europos Sąjungos taisyklių, susijusių su valstybės pagalba, viešaisiais pirkimais ir vidaus rinka, taikymo visuotinės ekonominės svarbos paslaugoms, ypač visuotinės svarbos socialinėms paslaugoms, vadovas. Prieiga per internetą http://ec.europa.eu/services_general_interest/docs/guide_eu_rules_procurement_lt.pdf

ES komisija savo sprendime¹¹² dėl valstybės kompensacijos už viešąją paslaugą detalizuoja, kokius kriterijus turi atitikti įmonės, kad joms būtų galimas išimties, numatytos 106 straipsnio 2 dalyje, taikymas.

1. Turi būti užduoties paskyrimo aktas, kuriuo valstybė įpareigoja įmonę imtis tam tikros užduoties vykdymo.
2. Užduoties paskyrimas turi būti susijęs su bendros ekonominės svarbos paslauga.
3. Taip pat išimtis turi būti būtina paskirtų užduočių atlikimui ir proporcinga šiam tikslui (būtinybės reikalavimas).
4. Galiausiai, prekybos plėtojimui neturi būti daroma tokio poveikio, kuris prieštarautų Bendrijos interesams.

¹¹² OL, 2005 L 312 p. 67

8. Monopolija

Valstybės išimtinių teisių suteikimas gali reikšti monopolijos atsiradimą rinkoje. Jei išimtinės teisės bus suteikiamos monopolinei įmonei ir dėl tokios įmonės veiksmų atsiras konkurencijos pažeidimas, 106 straipsnis nėra vienintelis Sutartyje esantis straipsnis, kurio nuostatas galima pritaikyti valstybės valdomai monopolijai. Todėl gali būti situacijų, kai nesilaikant konkurencijos taisyklės, nebus aišku į kurio straipsnio veikimo sritį patenka pažeidimas.

Įpareigojimai valstybės narėms komercinių monopolijų atžvilgiu įtvirtinti Sutarties 37 straipsnyje. Minėtame straipsnyje numatyta, kad komercinio pobūdžio monopolijos negali būti diskriminuojančios prekių pardavimo ar pirkimo sąlygų atžvilgiu ar leidžiančios kitais Sutarties straipsniais draudžiamus muitų ar kiekybinius apribojimus. Taip pat šios nuostatos yra taikomos ir valstybės kitiems perleistoms monopolijoms. Tokia straipsnio formuluotė neturėtų būti suprantama kaip „draudžianti egzistuojančias monopolijas, tiesiog jos turi būti sureguliuotos taip, kad būtų išvengta diskriminacijos“¹¹³.

Lyginant abu straipsnius aktualu atkreipti dėmesį į 37 straipsnio nuostatų ir konkurencijos taisyklių santykį. Diskriminacija minėto straipsnio prasme gali reikšti ir normalių konkurencijos sąlygų neišlaikymą.

Europos Teisingumo Teismas byloje Europos Bendrijų Komisija v Graikijos Respubliką nustatęs, kad galiojančios nacionalinės taisyklės, leidžiančios monopolijai suteikti išimtines teises įsivežti ir parduoti naftos produktus, sudaro 37 straipsnyje esančių įsipareigojimų valstybei narei pažeidimą,¹¹⁴ taip pat pasisakė ir dėl konkurencijos ribojimo. Sprendime buvo pažymėta, kad jei su produktu susijusi vienoje iš valstybių narių esanti komercinio pobūdžio monopolija, normalios konkurencijos sąlygos vis tiek turėtų būti išlaikytos¹¹⁵.

Teisinėje literatūroje argumentuojama, kad 37 straipsnio ryšys su konkurencijos taisyklėmis atsiranda ir „iš šio straipsnio tikslo komercinio pobūdžio monopolijas, kaip viešuosius subjektus, įtraukti į nepažeistos konkurencijos sistemą“¹¹⁶.

¹¹³ Whish Richard. Competition Law. New York : Oxford University Press, 2009, p. 242

¹¹⁴ Byla C-347/88 Europos Bendrijų Komisija prieš Graikijos Respubliką [1990] ECR I-4747, pastr. 43 ir 44

¹¹⁵ *Ibid.*, pastr. 42

¹¹⁶ Mestmäcker E., Schweitzer H. Europäisches Wettbewerbsrecht. München : C.H. Beck, 2004, p. 832 p.

Remiantis abiejų straipsnių taisyklėmis atsakomybė už netinkamai veikiančias monopolijas taikoma pačioms valstybėms narėms. Kaip argumentavo Europos Teisingumo Teismas byloje *Almelo savivaldybė ir kiti v NV Energiebedrijf Ijsselmij*, jei valdžios institucijos per specialiai įkurtą subjektą ar perleista monopoliją neturi galimybių kontroliuoti, vadovauti ar įtakoti prekyba tarp valstybių narių 37 straipsnis neturėtų būti taikomas. Taip pat, kadangi kaltinamai įmonei valstybė nebuvo suteikusi išimtinės koncesijos elektros energijos teikimo monopolijai, ir nebuvo nustatyta, kad valdžios institucijos dalyvavo nagrinėjamame susitarime, buvo sprendžiama ar pažeistas 101 (tada 85) straipsnio bet ne 37 straipsnio nuostatos¹¹⁷.

37 straipsnis gali būti taikomas tiesiogiai ir ieškinys dėl šiame straipsnyje esančių taisyklių pažeidimų gali būti pateiktas ir nacionaliniuose valstybių narių teismuose¹¹⁸. Taip pažeidus minėtame straipsnyje įtvirtintas nuostatas Komisija gali imtis atitinkamų veiksmų ir 106 straipsnio 3 dalies pagrindais.

Nors tiek 106 straipsnis, tiek 37 straipsnis yra daug kuo panašūs ir Europos Bendrijų sutartyje įtvirtinti „vienoje Sutarties sudarymo stadijoje“¹¹⁹, 37 straipsnis nėra konkurencijos normų grupėje, o reglamentuotas prie laisvo prekių judėjimo užtikrinimo skyriaus. Dėl tokio straipsnių paskirstymo yra nuomonių, kad 37 straipsnio nuostatos taikytinos, kai monopolijos veikla susijusi su prekyba tarp valstybių narių, t. y., kai monopolijos veikla sudaro kliūtis laisvam prekių judėjimui. Ir todėl galima išvada, kad jei monopolija susijusi „su paslaugų teikimu šis straipsnis neturėtų būti taikomas“¹²⁰. Tokiu atveju, jei monopolija netinkamai teikia paslaugas ir taip paslaugų suteikimo laisvė suvaržoma, valstybės atsakomybė gali atsirasti nebent 106 straipsnio pagrindais¹²¹.

Vis dėlto nėra visai aišku ar toks 37 straipsnio nuostatų veikimo susiejimas su laisvu prekių judėjimu yra pakankamai pagrįstas bei visada atitinkantis Europos Teisingumo Teismo poziciją. Tikslingiau būtų pabrėžti, kad valstybių narių komercinio pobūdžio monopolijos negali sudaryti diskriminacinių sąlygų kitų valstybių narių subjektams, kai diskriminuojančios sąlygos sukuriamos ribojant prekių įvežimus ir išvežimus į kitas valstybės nares.

¹¹⁷ Byla C-393/92 *Commune d'Almelo ir kiti prieš NV Energiebedrijf Ijsselmij* [1994] ECR I-01477, pastr. 29 ir 31, 106 straipsnio atsakomybės taikymas nagrinėtas ankstesnėje darbo dalyje

¹¹⁸ Byla 91/78 *Hansen v Hauptzollamt Flensburg* [1979]

¹¹⁹ Whish Richard. *Competition Law*. New York : Oxford University Press, 2009, p. 243

¹²⁰ Mestmäcker E., Schweitzer H. *Europäisches Wettbewerbsrecht*. München : C.H. Beck, 2004, p. 814

¹²¹ *Ibid.*, p. 815

Be to, Europos Teisingumo Teismas numato galimybę 37 straipsnio atžvilgiu pritaikyti 106 straipsnio 2 dalies išimtį. Tokia šios taisyklės taikymo galimybė buvo nustatyta valstybei narei komercinio pobūdžio monopolijoms suteikus išimtinės teises importuoti dujas ir elektrą Olandijoje, Prancūzijoje ir Italijoje¹²² ir taip pažeidus 37 straipsnio nuostatas.

Vienoje iš bylų Europos Bendrijų Komisija prieš Nyderlandų Karalystę Europos Teisingumo Teismas neleistinomis laikė išimtinės importo teises elektrą platinti ir parduoti tik vienai monopolinei įmonei, taip diskriminuojant kitų valstybių narių eksportuotojus. Be to, buvo konstatuota, kad jei įmonei, kuriai patikėta bendro ekonominio intereso paslaugų teikimo užduotis, suteiktos 37 straipsnio nuostatas pažeidžiančios išimtinės teisės, tokios teisės gali būti pateisinamos 106 straipsnio 2 dalies išimtimi, jei tos išimtinės teisės būtinos bendro ekonominio intereso paslaugų atlikimui ir vidaus rinka neįtakojama priešingai Europos Bendrijos interesams¹²³.

Pastebėtina, kad minėta išimtis gali ir nepateisinti 37 straipsnio nuostatų pažeidimų. Toks atvejis buvo nustatytas priimant prejudicinį sprendimą baudžiamojoje byloje prieš Krister Hanner, kai Švedijos įmonei Apoteket patikėta valstybės monopolija „nebuvo pertvarkyta taip, jog nebūtų bet kokios, iš kitų valstybių narių tiekiamų vaistų diskriminacijos“¹²⁴.

Todėl galima išvada, kad esant 37 straipsnio pažeidimui, prie visų 106 straipsnio 2 dalies išimties taikymo sąlygų prisideda ir būtinybė įvertinti, ar išimtis gali pateisinti nepertvarkytą monopoliją, kai numatomos prekių judėjimo diskriminacinės sąlygos kitų valstybių narių subjektams. Minėtoje byloje išimtis nebuvo taikoma, nes negalėjo pateisinti prekybos monopolijos, kai nebuvo numatyta atrankos sistema, draudžianti bet kokią iš kitų valstybių narių tiekiamų vaistų diskriminaciją.

Galima išvada, kad komercinio pobūdžio monopolija pirmiausia turi nediskriminuoti kitos valstybės narės subjektų (nedaugiau nei nacionalinių subjektų) perkant ir parduodant prekes. Be to, veikiant monopolijai taip pat turi būti išlaikytos normalios konkurencijos sąlygos, todėl „monopolijai kaip *viešai įmonei* [išskirta autorės] galioja konkurencijos

¹²² Bylos C-157/94 Europos Bendrijų Komisija v Nyderlandų Karalystę [1997] ECR I-05699, C-159/94 Europos Bendrijų Komisija v Prancūzijos Respublika [1997] ECR I-05815 ir C-158/94 Europos Bendrijų Komisija v Italijos Respublika [1997] ECR I-05789

¹²³ Byla C-157/94 Europos Bendrijų Komisija v Nyderlandų Karalystę [1997] ECR I-05699, pastr. 17 ir 32

¹²⁴ Byla C-438/02 baudžiamoji byla prieš Krister Hanner [2005] ECR I-04551, pastr. 44

taisyklės, kai dėl valstybių narių priimtų priemonių taikoma 86 straipsnio 1 dalis [dabar 106 straipsnio 1 dalis]¹²⁵.

Galima išvada, kad kai komercinio pobūdžio monopolijos, kurias tiesiogiai valdo, kontroliuoja ar reikšmingai įtakoja valstybė pati ar per savo institucijas, veiksmais pažeidžiamos konkurencijos taisyklės, situacija, kai galės būti taikomos tik 37 straipsnio, bet ne 106 straipsnio nuostatos, nėra galima pagal esamą Europos Teisingumo Teismo praktiką.

¹²⁵ Mestmäcker E., Schweitzer H. Europäisches Wettbewerbsrecht. München : C.H. Beck, 2004, p. 831

9. Valstybės pagalba

Nustatant ribas tarp 106 straipsnio nuostatų veikimo ir konkurencijos taisyklių svarbu atsakyti ar į šio straipsnio veikimo sritį patenka valstybės pagalbos taisyklių pažeidimai.

Valstybės pagalbos taisyklių sistema įvirtinta Sutartyje, t. y. pirminėje Europos Sąjungos teisėje. 107 sutarties straipsnyje numatyta pagrindinė taisyklė, kad draudžiama valstybės pagalba, kuri iškraipo ar gali iškraipyti bendros rinkos konkurenciją. Taip pat 107-109 straipsniuose nustatomi šios pagrindinės normos išimtys ir ypatumai. Visi šie straipsniai patenka į konkurencijos taisyklių skyrių.

106 straipsnio 1 dalies nuostatų ir konkurencijos taisyklių dėl valstybės pagalbos veikimo ribos gali sutapti, kai valstybės pagalba teikiama valstybės įmonei ar įmonei, kuriai patikėtos specialios ar išskirtinės teisės, ir tokia pagalba yra negalima pagal valstybės pagalbos taisykles.

Taip pat reiktų išskirti svarbų šių straipsnių veikimo kartu ypatumą – valstybės pagalba turi būti teikiama valstybės narės priemonėmis, t. y. „, valstybės pagalba gali būti suteikiama tiesiogiai iš valstybės ar iš jos, valstybės pagalbos teikimo tikslu įkurto ar valstybės pagalba teikti įgalioto, valstybinio ar privataus subjekto“¹²⁶. Tokia išvada galima, nes 106 straipsnio 1 dalies normos bus pažeistos tik valstybei narei priėmus priemonę, kuri leidžia atitinkamam subjektui iškraipyti konkurenciją rinkoje, o valstybės pagalbos taisyklės taikomos, kai nustatomas atitinkamas valstybės įsikišimas rinkoje.

Valstybės dalyvavimas teikiant valstybės pagalba taip pat būtinas dėl to, kad tiek už valstybinės pagalbos teikimo sistemos, tiek už 106 straipsnyje esančių nuostatų pažeidimus atsakomybė atsiras pačiai valstybės narei.

Taip pat svarbu pažymėti, kad 106 straipsnio 2 dalies išimtis galioja visoms sutarčių nuostatoms, ji galioja ir valstybės pagalbos taikymo taisyklėms.

106 straipsnio ir konkurencijos taisyklės dėl valstybės pagalbos ribos išsiskirs, kai ši konkurencijos taisyklių grupė negalės būti taikoma. Valstybės pagalbos taisyklės nebus taikomos:

¹²⁶ Mestmäcker E., Schweitzer H. Europäisches Wettbewerbsrecht. München : C.H. Beck, 2004, p. 837

- Kai valstybės pagalba nelaikoma valstybės pagalba Europos Sąjungos konkurencijos teisės prasme, nes nedaro įtakos valstybių narių tarpusavio prekybai;
- Kai valstybės pagalba gali būti leidžiama pagal pačių Sutarčių nuostatas, nes atitinka nustatytas sąlygas ir preziumuojama, kad pagalbos teikimas neprieštaraus bendrai rinkai;
- Kai valstybės pagalbos taisyklės negali būti taikomos, nes valstybės pagalba reikalinga įmonių, kurioms yra patikėta teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas, arba pajamų gaunančių monopolinių įmonių uždaviniams įgyvendinti, jei nedaromas poveikis Europos Sąjungoms interesams, pagal 106 straipsnio 2 dalį;
- Kai tam tikra pagalba galėtų būti laikoma valstybės pagalba, bet pagal Europos Teisingumo Teismo nustatytus kriterijus, nebus teisinio pagrindo taikyti valstybės pagalbos sistemos taisykles.

Europos Teisingumo Teismo minėtus kriterijus nustatė sprendime *Altmark Trans GmbH ir Regierungspräsidium Magdeburg prieš Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH („Altmark“)*¹²⁷. Taip pat teisinėje literatūroje laikoma, kad šiuo sprendimu Europos Teisingumo Teismas nustatė, kad „valstybė narė gali remtis 86 straipsnio 2 dalimi [dabar 106 straipsnio 2 dalimi] pateisindama valstybės pagalbą, kuri galėtų prieštarauti 87 [dabar 107] straipsniui“¹²⁸

Byloje buvo pasisakyta dėl išduotų licencijų ir subsidijų, susijusių su tų licencijų eksploatavimu, leidžiančių *Landkreis Stendal* teikti reguliaraus keleivinio kelių transporto autobusais paslaugas. Be kitų, Vokietijos teismo prašyme dėl prejudicinio sprendimo, pateiktų klausimų dėl valstybės pagalbos taisyklių taikymo buvo sprendžiama ir kaip turėtų būti vertinama valstybės subsidija, kuria buvo tik kompensuojamos išlaidos, patiriamos vykdant privalomus viešosios paslaugos įpareigojimus.

Europos Teisingumo Teismas nustatė, kad „kai valstybės priemonė turi būti vertinama kaip kompensacija už įmonių gavėjų suteiktas paslaugas, siekiant vykdyti viešosios paslaugos įpareigojimus, tokios įmonės negauna realios finansinės naudos, ir todėl ši priemonė nesudaro joms palankesnių konkurencinių sąlygų nei kitoms įmonėms, kurios su

¹²⁷ Byla C-280/00 *Altmark trans ir Regierungspräsidium Magdeburg*, byla, [2003] ECR I-7747

¹²⁸ Whish Richard. *Competition Law*. New York : Oxford University Press, 2009, p. 238

jomis konkuruoja, ir nepatenka į Sutarties 92 straipsnio 1 dalies [dabar 107 straipsnio 1 dalies] taikymo sritį¹²⁹.

Tuo pačiu sprendime buvo suformuluotos sąlygos, kuriomis vadovaujantis turi būti sprendžiama ar kompensacija turėtų būti laikoma valstybės pagalba ar ne.

- i.) pirma, iš įmonės gavėjos faktiškai reikalaujama vykdyti viešosios paslaugos įpareigojimus ir šie įpareigojimai buvo aiškiai apibrėžti,
- ii.) antra, kriterijai, kuriais remiantis apskaičiuojama kompensacija, buvo iš anksto nustatyti objektyviai ir skaidriai,
- iii.) trečia, kompensacija neviršija tai, kas yra būtina, siekiant padengti visas ar dalį išlaidų, kurios patiriamos vykdant viešosios paslaugos įpareigojimus, atsižvelgiant į gautas atitinkamas įplaukas ir protingą pelną, susijusį su šių įsipareigojimų vykdymu,
- iv.) ketvirta, kai įmonė, vykdanči viešosios paslaugos įpareigojimus, nėra pasirinkta vadovaujantis viešųjų pirkimų procedūra, reikalingos kompensacijos dydis turi būti nustatytas remiantis išlaidų, kurias vidutinė įmonė, gerai valdoma ir turinti pakankamai transporto priemonių, kad galėtų atitikti būtinus viešosios paslaugos reikalavimus, būtų patyrusi vykdydama šias pareigas, atsižvelgiant į atitinkamas gaunamas įplaukas ir protingą pelną, susijusį su šių įsipareigojimų vykdymu, analize.

Taip pat šio sprendimo pagrindu Europos Sąjungos komisija priėmė sprendimą dėl EB sutarties 86 straipsnio 2 dalies (dabar sutarties 101 straipsnio 2 dalies) taikymo valstybės pagalbai kompensacijos už viešąją paslaugą forma skiriamai tam tikroms įmonėms, kurioms patikėta teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas¹³⁰.

Šį sprendimą būtų galima įvardinti kaip labai painų¹³¹, ir nėra aišku ar tai, kad valstybės pagalbos taisyklėms taikoma 106 straipsnio 2 dalies išimtis reiškia, kad panaikinama valstybės narės pareiga apie tokią valstybės pagalbą pranešti komisijai, ar tik į išimties veikimo sritį patenkanti valstybės pagalba yra suderinama su vidaus rinka, bet pareiga informuoti Komisiją išlieka.

Vis dėlto galima išvada, kad, kai sprendimas gali būti taikomas, informuoti nereikės.

¹²⁹ Byla C-280/00 Altmark trans ir Regierungspräsidium Magdeburg, byla, [2003] ECR I-7747, pastr. 87

¹³⁰ OL, 2005 L 312 p. 67

¹³¹ Tai pripažįsta ir pati Komisija komunikate „ES valstybės pagalbos taisyklių, susijusių su visuotinės ekonominės svarbos paslaugomis, pertvarka“, KOM(2011) 146 galutinis

Sprendimas taikomas:

- i.) mažesnėms negu 30 mln. EUR metinėms kompensacijoms už viešąją paslaugą, skiriamoms įmonėms, kurių metinė apyvarta prieš atskaitant mokesčius, įskaitant visą veiklą, yra mažesnė negu 100 mln. EUR per dvejus finansinius metus iki tų metų, kuriais buvo patikėta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas;
- ii.) kompensacijoms už viešąją paslaugą, skiriamoms ligoninėms, vykdančioms veiklą, kurią atitinkama valstybė narė laiko visuotinės ekonominės svarbos paslaugomis, neatsižvelgiant į jų sumą;
- iii.) kompensacijoms už viešąją paslaugą, skiriamoms socialinį būstą teikiančioms įmonėms, vykdančioms veiklą, kurią atitinkama valstybė narė laiko visuotinės ekonominės svarbos paslaugomis, neatsižvelgiant į jų sumą;
- iv.) transporto srityje Sprendimas taikomas tik kompensacijoms už viešąją paslaugą, pagal sektorines taisykles teikiamoms susisiekimui su salomis jūrų transportu, kai per metus keliauja ne daugiau kaip 300 000 keleivių;
- v.) kompensacijoms už viešąją paslaugą, teikiamoms oro uostams ir uostams, kai per dvejus finansinius metus iki tų metų, kuriais buvo patikėta teikti visuomeninės ekonominės svarbos paslaugas, oro uostais per metus vidutiniškai keliauja ne daugiau kaip 1 000 000 keleivių, o uostais – ne daugiau kaip 300 000 keleivių.

10. 106 straipsnio veikimas Lietuvoje

106 straipsnio atitikmuo Lietuvos Respublikos teisinėje sistemoje kelia tam tikrų klausimų. Įpareigojimai viešosioms valdžios institucijoms neriboti konkurencijos numatomi Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo¹³² 4 straipsnio nuostatose (toliau Konkurencijos įstatymas).

Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje yra numatyti reikalavimai viešojo administravimo subjektams draudžiantys priimti teisės aktus arba kitus sprendimus, kurie teikia privilegijas arba diskriminuoja atskirus ūkio subjektus ar jų grupes ir dėl kurių atsiranda ar gali atsirasti konkurencijos sąlygų skirtumų atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams, išskyrus atvejus, kai skirtingų konkurencijos sąlygų neįmanoma išvengti vykdant Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimus.

Pagal Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo¹³³ 2 straipsnio 4 dalį nuo 2011 metų gegužės 1 dienos viešojo administravimo subjektu bus laikoma valstybės institucija ar įstaiga, savivaldybės institucija ar įstaiga, pareigūnas, valstybės tarnautojas, valstybės ar savivaldybės įmonė, viešoji įstaiga, kurios savininkė ar dalininkė yra valstybė ar savivaldybė, asociacija, šio įstatymo nustatyta tvarka įgalioti atlikti viešąjį administravimą. Kai pagal įstatymo 2 straipsnio 1 dalį viešasis administravimas – įstatymų ir kitų teisės aktų reglamentuojama viešojo administravimo subjektų veikla, skirta įstatymams ir kitiems teisės aktams įgyvendinti: administracinių sprendimų priėmimas, įstatymų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo kontrolė, įstatymų nustatytų administracinių paslaugų teikimas, viešųjų paslaugų teikimo administravimas ir viešojo administravimo subjekto vidaus administravimas.

Konkurencijos tarybos, atsakingos už Konkurencijos įstatymo taikymą, praktikoje, šio straipsnio pažeidimai laikomi valstybės valdymo ir savivaldos institucijų sprendimais, ribojančiais ar galinčiais riboti konkurenciją.

Remiantis paminėtais teisės aktais galima teigti, kad nėra nuostatų dėl konkurencijos taisyklių veikimo įmonių, kurioms suteiktos išskirtinės ar specialios teisės, ir monopolijų atžvilgiu. Taip pat nereglamentuota 106 straipsnio 2 dalies išimtis.

¹³² Valstybės žinios 1999, Nr. 30-856

¹³³ Valstybės žinios 2006, Nr. 77-2975

Be to, nors tam tikra pareiga laikytis konkurencijos taisyklių viešam subjektui galima, 106 straipsnio nuostatose priimami draudžiami teisės aktai gali būti priimti įvairių valstybės narės subjektų, nebūtinai tuos subjektus priskiriant prie viešo administravimo subjektų. Palyginant abu straipsnius galima teigti, kad 106 straipsnio veikimo sritis yra kur kas platesnė negu Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio.

Svarbu pastebėti, kad 106 straipsnio nuostatos vis tiek gali būti taikomas Lietuvos Respublikos ūkio subjektams, nes šis straipsnis gali būti taikomas tiesiogiai.

Tiesioginis 106 straipsnio 1 dalies veikimas galimas, kai pažeidžiama Sutarčių taisyklė, kuri gali būti taikoma tiesiogiai¹³⁴. Kadangi 101 ir 102 straipsniai yra tiesioginio veikimo, konkurencijos pažeidimas gali būti taikomas ir 106 straipsnio 1 daliai. Taip pat, 106 straipsnio 2 dalyje esanti išimtis gali būti taikoma ir nacionalinių teismų, kaip Europos Teisingumo Teismas konstatavo byloje *Belgische Radio en Televisie v SV SABAM and NV Fonior*¹³⁵. Jei nacionalinis teismas nustato, kad pagrindo išimtį taikyti nėra, gali būti pritaikytos 101 ir 102 straipsniuose esančios konkurencijos taisyklės. Jei teismui kyla abejonų, jis gali kreiptis į Komisiją.

¹³⁴ Byla 155/73 Giuseppe Sacchi [1974] ECR 409, pastr. 18

¹³⁵ Byla 127/73 *Belgische Radio en Televisie v SV SABAM and NV Fonior* [1974] ECR 313, pastr. 16

Išvados

1. Konkurencijos taisyklių ir 106 nuostatų veikimo ribos nesutaps, kai konkurencijos taisyklės negalės būti taikomos konkrečiame Europos Sąjungos sektoriuje, kai konkurencijos taisyklė negalės veikti, nes bus taikomos Sutartyje numatytos išimtys, tame tarpe ir 106 straipsnio 2 dalyje numatyta išimtis, ir kai neatitiks Europos Sąjungos konkurencijos teisės kontekste nustatyti kriterijai, reikalingi konkurencijos taisyklės taikymui.
2. Taip pat į 106 veikimo ribas nepateks konkurencijos taisyklės, kai pažeidimas atliktas privačių subjektų, privačių subjektų dėl valstybės veiksmų Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalies sąlygomis, kai 106 veikimas bus galimas dėl kitų Sutarties pažeidimų.
3. Europos Teisingumo Teismo praktikoje dažniausiai kartu su 106 straipsniu taikomos konkurencijos taisyklės esančios 102 straipsnyje, tačiau ši praktika labai nevienareikšmiška.
4. 106 straipsnio 1 dalis gali būti taikoma, kai konkurencijos taisyklės pažeidžia specialią, išskirtinę ir specialias teises iš valstybės gavusi ar valstybinė įmonė, kai subjektas laikomas įmone konkurencijos teisės kontekste, o išskirtinės ir specialios teisės negali būti suprantamos vienodai.
5. 106 straipsnio 2 dalies išimtis gali veikti tik tada, kai konkurencijos ribojimas reikalingas bendro ekonominio intereso paslaugos neekonominio pobūdžio užduočių įvykdymui.
6. Išimties taikymo praktika nėra vienareikšmiška. Vis dėlto, būtų galima išskirti šiuos išimties taikymo kriterijus: įmonė turi vykdyti bendro ekonominio intereso paslaugas ir konkurencijos apribojimai gali būti pateisinami, nes tokie apribojimai reikalingi įmonei šias paslaugas teikti ekonomiškai priimtinais sąlygomis arba šių paslaugų užduočiai atlikti.
7. 106 straipsnio ir 101 straipsnio nuostatos gali būti taikomos kartu, kai nustatomas susitarimas tarp įmonių ir valstybė narė savo veiksmais ar neveikimu sudarė sąlygas tokiam susitarimui atsirasti, ir bent vienai iš susitariančių įmonių ta valstybė narė yra suteikusi išskirtines ar specialias teises.
8. Monopolijai pažeidus konkurencijos taisyklę 37 Sutarties straipsnis gali būti taikomas aspektu dėl monopolijos veiksmais sudarytų diskriminacinių sąlygų kitų valstybių narių subjektams perkant ir parduodant prekes, kai monopolinės įmonės veikla padarytas konkurencijos pažeidimas gali patekti į 106 straipsnio 1 dalies veikimo sritį. 37 straipsniui atžvilgiu gali būti taikoma 106 straipsnio išimtis.

9. Valstybės atsakomybė dėl konkurencijos pažeidimų pagal 101 ir 102 straipsnį gali atsirasti ir Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalies pagrindais, tačiau jei konkurencijos taisyklė pažeidžiama suteikiant išimtines ar specialias teises, turėtų būti taikomas 106 straipsnis, nes 106 straipsnio veikimas yra siauresnis už Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalies veikimą.

10. Į ribas tarp 106 straipsnio nuostatų veikimo ir konkurencijos taisyklių patenka valstybės pagalbos taisyklių pažeidimai, kai valstybės pagalba, kuri yra laikoma valstybės pagalba Europos Sąjungos konkurencijos teisėje, teikiama valstybės įmonei ar įmonei, kuriai patikėtos specialios ar išskirtinės teisės, ir tokia pagalba yra draudžiama pagal valstybės pagalbos taisykles.

11. 106 straipsnio nuostatų ir konkurencijos taisyklių veikimas nebus galimas, kai bus pritaikyta 106 straipsnio 2 dalyje numatyta išimtis, tačiau išimties taikymas gali nepanaikinti informavimo apie suteikiama pagalbą pareigos.

12. Lietuvos Respublikos reglamentavime nėra tikslaus 106 straipsnio atitikmens, tačiau pažeistos konkurencijos taisyklės atžvilgiu dėl šio straipsnio taikymo galima kreiptis į nacionalinį teismą, nes šis straipsnis, veikdamas kartu su konkurencijos taisykle, yra tiesioginio veikimo.

Literatūros sąrašas

Teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas. Aktuali redakcija. (Valstybės žinios 1999, Nr. 30-856);
2. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. Aktuali redakcija (Valstybės žinios 2006, Nr. 77-2975);
3. 1969 m. gruodžio 22 d. Komisijos direktyva 70/50/EEB dėl priemonių, turinčių kiekybiniam importo apribojimams lygiavertį poveikį, kurioms netaikomos kitos nuostatos, priimtose pagal Europos ekonominės bendrijos sutartį, panaikinimo, OL 1970 L 13, p. 29;
4. 1981 gruodžio 17 d. Komisijos sprendimas 82/371/EEC dėl procedūros pagal Europos Bendrijų steigimo sutarties 85 straipsnį OJ [1982] L167/39;
5. 1991 vasario 16 d. Komisijos sprendimas 91/50/EEC dėl proceso pagal 85 Europos Bendrijų steigimo sutarties straipsnį OJ 1991 L 28;
6. 2005 m. lapkričio 28 d. Komisijos Sprendimas 2005/842/EB dėl EB sutarties 86 straipsnio 2 dalies taikymo valstybės pagalbai kompensacijos, už viešąją paslaugą forma, skiriamai tam tikroms įmonėms, kurioms patikėta teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas OL, 2005 L 312 p. 67;
7. 2006 m. lapkričio 16 d. Komisijos direktyva 2006/111/EB dėl finansinių santykių tarp valstybių narių ir valstybės įmonių skaidrumo ir dėl finansinio skaidrumo tam tikrose įmonėse, OL L 318 p. 17;
8. 2007 m. lapkričio 20 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Bendroji rinka XXI a. Europai“ KOM(2007) 725 galutinis;
9. 2007 m. lapkričio 20 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Bendrus interesus tenkinančios paslaugos, įskaitant bendrus interesus tenkinančias socialines paslaugas: naujas Europos įsipareigojimas“ KOM (2007) 724 galutinis;
10. 2011 m. balandžio 7 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „ES valstybės

pagalbos taisyklių, susijusių su visuotinės ekonominės svarbos paslaugomis, pertvarka“
KOM (2011) 146 galutinis;

Speciali literatūra:

1. Bernard C. Europos sąjungos materialinė teisė. I tomas. Vilnius: Eugrimas, 2005;
2. Jones A., Suftrin B. EC competition law: text, cases, and materials. Oxford : Oxford University Press, 2008;
3. Mestmäcker E., Schweitzer H. Europäisches Wettbewerbsrecht. München : C.H. Beck, 2004;
4. Whish Richard. Competition Law. New York : Oxford University Press, 2009.

Teismų praktika:

1. 1974 m. balanžio 30 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje 155/73 Giuseppe Sacchi [1974] ECR 409;
2. 1982 m. liepos 6 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas sujungtose bylose 188/80 ir 190/80 Prancūzijos Respublika, Italijos Respublika ir Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė v Europos Bendrijų Komisiją [1982] ECR 2545;
3. 1982 m. lapkričio 24 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje 249/81 Europos Bendrijų Komisija v Airiją [1982] ECR 04005;
4. 1983 m. balanžio 26 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje 91/78 Hauptzollamt Flensburg prieš Firma Hansen GmbH & Co [1979] ECR 935;
5. 1984 m. sausio 30 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje 127/73 Belgische Radio en Televisie v SV SABAM and NV Fonior [1974] ECR 313;
6. 1985 m. kovo 20 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje 41/83 Europos Bendrijų Komisija v Italijos Respublika [1985] ECR 00873;
7. 1985 m. gegužės 9 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje 21/84 Europos Bendrijų Komisija v Prancūzijos Respublika [1985] ECR 01355;
8. 1988 m. gegužės 4 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje 30/87 Corinne Bodson prieš SA Pompes funèbres des régions libérées [1989] ECR 02479 ;
9. 1989 m. balanžio 11 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje 66/89 Ahmed Saeed Flugreisen ir Silver Line Reisebüro GmbH v Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs e.V. [1989] ECR 803;

10. 1990 m. gruodžio 13 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-347/88 Europos Bendrijų Komisija prieš Graikijos Respubliką [1990] ECR I-4747;
11. 1991 m. kovo 23 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-202/88 Prancūzijos Respublika v Europos Bendrijų Komisija [1991] ECR I-01223;
12. 1991 m. balandžio 23 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-40/90 Klaus Höfner ir Fritz Elser v Macrotron GmbH [1991] ECR I-01979;
13. 1991 m. birželio 18 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-260/89 Elliniki Radiophonia Tiléorassi AE ir Panellinia Omospondia Syllogon Prossopikou v Dimotiki Etairia Pliroforissis ir Sotirios Kouvelas ir Nicolaos Avdellas [1991] ECR I-2925;
14. 1991 m. gruodžio 10 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-179/90 Merci convenzionali porto di Genova SpA v Siderurgica Gabrielli SpA. [1991] I-05889;
15. 1991 m. gruodžio 13 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-18/88 Régie des télégraphes et des téléphones v GB-Inno-BM SA [1991] ECR I-05941;
16. 1993 m. vasario 17 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas sujungtose bylose C-159/91 ir C-160/91 Christian Poucet v Assurances générales de France ir Caisse mutuelle régionale du Languedoc-Roussillon [1993] ECR I-00637;
17. 1993 m. gegužės 19 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-320/91 Baudžiamoji byla prieš Paul Corbeau [1993] ECR I-2533;
18. 1994 m. vasario 19 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-364/92 SAT Fluggesellschaft mbH v Eurocontrol [1994] ECR I-00043;
19. 1994 m. balandžio 27 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-393/92 Commune d'Almelo ir kiti prieš NV Energiebedrijf Ijsselmij [1994] ECR I-01477;
20. 1994 m. birželio 9 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-153/93 Bundesrepublik Deutschland prieš Delta Schiffahrts- und Speditionsgesellschaft mbH [1994] ECR I-02517;
21. 1994 m. spalio 5 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-323/93 Société civile agricole du Centre d'insémination de la Crespelle v Coopérative d'élevage ir d'insémination artificielle du département de la Mayenne [1994] ECR I-05077;
22. 1995 m. gruodžio 14 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-387/93 Baudžiamoji byla prieš Giorgio Domingo Banchemo [1995] ECR I-04663;
23. 1997 m. birželio 19 d. Europos Teisingumo Teismo pirmosios instancijos teismo sprendimas byloje T-260/94 Air Inter SA prieš Europos Bendrijų Komisiją [1997] ECR II-00997;

24. 1997 m. spalio 23 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-157/94 Europos Bendrijų Komisija v Nyderlandų Karalystę [1997] ECR I-05699;
25. 1997 m. spalio 23 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-158/94 Europos Bendrijų Komisija v Italijos Respublika [1997] ECR I-05789;
26. 1997 m. spalio 23 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-159/94 Europos Bendrijų Komisija v Prancūzijos Respublika [1997] ECR I-05815;
27. 1998 m. vasario 12 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-163/96 Baudžiamoji byla prieš Silvano Raso ir kt. [1998] ECR I-533;
28. 1998 m. birželio 18 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-266/96 Corsica Ferries France SA v Gruppo Antichi Ormeggiatori del porto di Genova Coop. arl, Gruppo Ormeggiatori del Golfo di La Spezia Coop. arl ir Ministero dei Trasporti e della Navigazione [1998] ECR I-03949;
29. 1998 liepos 25 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-203/96 Chemische Afvalstoffen Dusseldorp BV and Others v Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer [1998] ECR I-4075;
30. 1999 m. rugsejo 21 d. Europos Teisingumo Teismo nutartis byloje C-67/96 Albany v Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie [1999] ECR I-5751;
31. 1999 m. rugsejo 21 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas sujungtose bylose C-115/97 ir C-117/97 Brentjens' Handelonderneming BV prieš Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen [1999] ECR I-06025;
32. 2000 m. vasario 10 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas sujungtose bylose C-147/97 ir C-148/97 Deutsche Post AG v Gesellschaft für Zahlungssysteme mbH GZS, Citicorp Kartenservice GmbH [2000] ECR I-00825;
33. 2000 m. gegužės 23 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-209/98 Entreprenørforeningens Affalds/Miljøsektion v Københavns Kommune [2000] ECR I-03743;
34. 2001 m. spalio 25 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-475/99 Firma Ambulanz Glöckner v Landkreis Südwestpfalz [2001] ECR I-08089;
35. 2002 m. vasario 19 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-309/99 J. C. J. Wouters, J. W. Savelbergh ir Price Waterhouse Belastingadviseurs BV v Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, dalyvaujant Raad van de Balies van de Europese Gemeenschap [2002] ECR I-01577;
36. 2003 m. liepos 24 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas Altmark trans ir Regierungspräsidium Magdeburg, byla C-280/00, [2003] ECR I-7747;

37. 2005 m. vasario 17 d. Europos Teisingumo Teismo nutartis byloje C-250/03 Giorgio Emanuele Mauri v Ministero della Giustizia ir Commissione per gli esami di avvocato presso la Corte d'appello di Milano [2005] ECR I-01267;
38. 2005 m. birželio 15 d. Euopos Teisingumo Teismo pirmosios instancijos teismo sprendimas, byloje T-17/02, Fred Olsen v Europos Bendrijų Komisija [2005] ECR. II-2031;
39. 2005 gegužės 31 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-438/02 baudžiamoji byla prieš Krister Hanner [2005] ECR I-04551;
40. 2006 m. sausio 10 d. Europos Teisngumo Teismo sprendimas byloje C-222/04 Ministero dell'Economia e delle Finanze v Cassa di Risparmio di Firenze SpA, Fondazione Cassa di Risparmio di San Miniato and Cassa di Risparmio di San Miniato SpA [2006] ECR I-00289;
41. 2006 m. gruodžio 5 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas sujungtos bylose C-94/04 ir C-202/04 Federico Cipolla v Rosaria Fazari ir Stefano Macrino ir Claudia Capoparte v Roberto Meloni [2006] ECR I-11421;
42. 2008 m. kovo 3. dienos Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-49/07 Motosykletistiki Omospondia Ellados NPID v Elliniko Dimosio [2008] ECR I-04863;
43. 2008 m. liepos 17 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-347/06 ASM Brescia SpA v Comune di Rodengo Saiano [2008] OL C 223, p.7.

Kita:

Europos Sąjungos taisyklių, susijusių su valstybės pagalba, viešaisiais pirkimais ir vidaus rinka, taikymo visuotinės ekonominės svarbos paslaugoms, ypač visuotinės svarbos socialinėms paslaugoms, vadovas SEC (2010) 1545 galutinis. Prieiga per internetą http://ec.europa.eu/services_general_interest/docs/guide_eu_rules_procurement_lt.pdf [žiūrėta 2011-04-13]

**Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 106 straipsnio ir konkurencijos taisyklių
ribos**

Santrauka

Nustatant ribas tarp Sutarties 106 straipsnio ir konkurencijos taisyklių veikimo pirmiausia apibrėžiama, kokios Europos Sąjungos konkurencijos teisėje įtvirtintos konkurencijos taisyklės gali patekti į 106 straipsnio veikimo ribas. Taip pat atsakoma, kokiems Sutarties

taisyklių pažeidimams gali būti taikomas 106 straipsnis, nustatoma sąlygos, kurioms esant galimas 106 straipsnio 1 dalies taikymas. Be to, įvertinama Europos Teisingumo praktika kartu taikant 102 straipsnyje esančias taisykles ir 106 straipsnio 1 dalį. Nagrinėjama, kada 101 ir 106 straipsniai gali būti taikomi kartu. Nustatomas santykis tarp 106 straipsnio ir Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalies veikimo, kai abiejų straipsnių nuostatų pagrindu atsakomybė dėl konkurencijos taisyklės pažeidimo gali atsirasti valstybei narei. Nustatoma, kokiomis sąlygomis konkurencijos taisyklės pažeidimas gali būti pateisinamas, pritaikant 106 straipsnio 2 dalyje esančią išimtį, ir pagrindiniai bendro ekonominio intereso paslaugos bruožai. Taip pat bandoma atsakyti, kokio straipsnio nuostatos bus taikomos konkurenciją neleistinai ribojant monopolinei įmonei. Be to nustatoma, kada konkurencijos taisyklės dėl valstybės pagalbos gali būti taikomos kartu su 106 straipsniu ir kada šios taisyklės į 106 straipsnio veikimo ribas nepateks. Atsižvelgiama ir į 106 straipsnio veikimą Lietuvos Respublikoje.

The delimitations between the action of the Article 106 of the Treaty on the functioning of the European Union and the competition rules

Summary

To determine the delimitations between the action of the Article 106 of the Treaty and the competition rules the first step is to define which of competition rules in European Union competition law could fall in the range of the action of the Article 106. And it's answered to which infringement of the Treaty could be the Article 106 applied and the conditions for the application of Article's 106 part 1. Also the application of the 102 Article and 106 Article's part 2 in case law of the European Court of Justice is rated. The application of Article 101 and Article 106 is determined. The relation between Article 106 and Article's 4 part 3 of the European Union Treaty is defined, when both articles could apply directly for the member state. The conditions for the justification of the infringement of the completion rules because of the application of the exception of Article's 106 part 2 is identified and so are the main points of the general economical interest service. The restrains of the competition caused because of a monopoly actions is considered. Competition rules of the state aid and the Article 106 is defined. The action of the Article 106 in Lithuania is considered too.